

SZAKDOLGOZAT

Dallos Dorina

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus Gödöllő

Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet

Kereskedelem és Marketing alapképzési szak

**BEILLESZKEDÉS KÜLFÖLDÖN A MUNKA ÉS AZ
EGYETEM VILÁGÁBAN**

Belső konzulens:

Dr. Szendrő Katalin

intézete/tanszéke:

Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet

Készítette:

Dallos Dorina, HSTUOZ

Gödöllő

2024

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés	4
2.	Szakirodalmi áttekintés	6
2.1	<i>Beilleszkedés a munka világában</i>	6
2.1.1	Külföldi munkavállalás okai	6
2.2.	<i>Beilleszkedés az egyetem világában</i>	7
2.2.1	Külföldi egyetemre járás okai.....	8
2.2.2	Befolyásoló tényezők.....	9
2.2.3	Előnyök, amiket a magyar tanulók keresnek külföldi egyetemeken	10
2.2.4	A felsőoktatás elemzése a magyar cserehallgatók szempontjából	11
2.2.5	Mi lehet a tanulók motivációja, majd választása?	11
2.3	<i>Motiváció és beilleszkedés fogalma</i>	12
2.4	<i>Kulturális különbségek (kulturális sokk)</i>	14
2.5	<i>Kivándorlás Magyarországról</i>	15
2.5.1	Kor és nem megoszlása.....	16
2.6	<i>Magyarok külföldön</i>	16
2.6.1	Ausztiai munkavállalás, ingázás	16
2.6.2	Magyarok kiköltözése az Egyesült Királyságba.....	17
2.7	<i>Hogyan tartsuk fenn a magyar nyelvet külföldön?</i>	17
2.7.1	Mi befolyásolja a fiatal felnőttek anyanyelv fenntartását?	18
3.	Anyag és módszertan.....	19
4.	Eredmények és értékelésük	20
4.1	<i>Első fókuszcsoportos interjú eredményei</i>	37
4.2	<i>Második fókuszcsoportos interjú eredményei</i>	40
5.	Következtetések és javaslatok	43
5.1	<i>Következtetések</i>	43
5.2	<i>Javaslatok</i>	44
6.	Összefoglalás	46
7.	Irodalomjegyzék.....	47
8.	Mellékletek	50
8.1	<i>Mélyinterjú vázlata</i>	50
8.2	<i>Fókuszcsoportos interjú vázlata</i>	51
8.3	<i>Interjúalanyok és fókuszcsoport résztvevői</i>	51
9.	Táblázatjegyzék.....	53
10.	Nyilatkozatok	54

1. Bevezetés

Szakedolgozatomat a külföldi beilleszkedésről készítettem. Ez a téma közel áll hozzám, hiszen engem is érdekel a külföldi elhelyezkedés rövidebb, vagy akár hosszabb időre. Ismerősi körömben is vannak, akik fontolgatják, vagy már kint élnek egy külföldi országban, mind más-más okokból. Kicsi korom óta mondhatni járom én is a világot a sportmúltamból kiindulva. Több országban is jártam, mint például Bulgária, Ausztria, Csehország, Görögország, Szlovákia vagy Szlovénia, illetve cserediák program keretein belül egy hónapot töltöttem Angliában, miközben ott kipróbálhattam magam a munka világában. Az országokban különböző okokból mentem, viszont már az elején megfogott mindegyikben, hogy minden egyes országnak megvan a maga kultúrája, nevezetességei, amikről híres és ezeket minél több helyen szeretném én is megismerni.

Témám, a külföldi beilleszkedés elég elterjedt a 21.században. Egyre több ember gondolkozik azon, hogy a tanulmányait vagy a munkáját egy külföldi országban folytassa, vagy éppen elkezdje. Általában a leggyakoribb ok, amiért országot váltanak az emberek, a jövedelem miatt van. Sajnos, amíg máshol nagyobb keresetük lenne ugyanannyi munkáért, mint itthon, addig az emberek próbálnak majd élni ezzel a lehetőséggel és minél többen kimenni. Illetve, ehhez kötném azt is, hogy ha már egy család kiköltözött a munka miatt akkor a távoli rokonok szintén látogatóba fognak jönni, így úgy gondolom ez a téma mindig is aktuális lesz. Ugyanez a lehetőség áll az egyetemisták előtt is, hiszen lehet egy másik országba még nem is jobb, de másmilyen oktatási rendszer van, vagy más karok/szakok, amik lehet, hogy jobban megfogja a fiatalokat, mint az itthoni egyetemek, így egyre többet hallani, hogy egyetemi tanulmányok miatt mennek ki fiatalok különböző országokba és ott próbálnak beilleszkedni, tanulni a kultúrát és mindeközben éni.

Céлом felmérni a jelenleg külföldön élők motivációját és a korosztályom véleményét a külföldi beilleszkedéssel kapcsolatban. További céлом bemutatni a logikáját és menetét ennek a beilleszkedési folyamatnak, így a dolgozat segítséget nyújthat azoknak, akik, netán a jövőben szerencsét próbálnának külföldön. Illetve, szeretném bátorítani a fiatalabbakat elsősorban, hogy nem csak itthon vannak lehetőségek, hanem az országon kívül is. Ez nem azt jelenti, hogy örökre ki kell költözni mindent hátrahagyva, hanem akár pár hónapra vagy egy évre kimenni világot látni, más kultúrákat megismerni, munkát vállalni vagy tanulmányokat folytatni, amit akár Magyarországon lehet folytatni vagy visszatérve elkezdni a jövőt építeni. Szerintem nagyon fontos akár a nyelv szempontjából is, hogy világot lássunk különböző országokban. Fontos lehet a kultúra megismerése is, minél több országot látogatunk, annál jobban ismerjük akár a különböző gazdasági helyzeteket is.

Dolgozatomban ki fogok térni a munka világára, ebbe hogyan lehet külföldön beilleszkedni, mennyivel könnyebb vagy esetleg nehezebb, mint Magyarországon. Illetve írok az egyetemi, tanulmányi lehetőségekről is, ami szintén elég közel áll a mi korosztályunkhoz.

Dolgozatomban ki fogok térni az évről évre változó külföldre költözésre a mi korosztályunkban, hiszen ezt fontosnak tartom bemutatni, illetve a korok közötti különbségre is kitérek, hogy az idősebb korosztály vagy a fiatalabbak mennek gyakrabban külföldre szerencsét próbálni. Meg fogom említeni, hogy melyek a kedveltebb országok, ahova inkább mennek az emberek és a miértjét is fel fogom tárni, miért éri meg nekik az jobban, vagy miben tud többet nyújtani, mint bármelyik másik ország vagy akár Magyarország.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1 Beilleszkedés a munka világában

Manapság már sajnos Magyarországra elég negatív szempontból gondolnak a munkát illetően, így egyre több fiatal felnőtt próbál külföldön munkát keresni. Sajnos a hazai infláció miatt nagyon magasak lettek az árak, viszont a fizetések java nem alkalmazkodik ehhez. Így akinek sikerül kint, külföldi országban munkát találnia, nem szívesen jönne haza folytatni itt a munkáját. Úgy tartják, külföldön legalább megfizetik tudásukat. A külföldre költözés indítékai közé tartoznak például az eladósodások, a gazdasági nehézségek, valamint a nehéz életkörülmények. Ezeknek a problémáknak az elkerülése érdekében az emberek hajlandók a költözésre is, hogy magukon vagy családjukon segíteni tudjanak. (Józsa, 2015).

2.1.1 Külföldi munkavállalás okai

A külföldön elvállalt munkák előzetesen, az emberek legfőbb számában előre tervezés során születik meg. Hosszasan tervez, megnézi mi az előny egy ilyen költözésnél és mi a hátrány. Majd, ha ezeket a pontokat szépen átgondolta utána általában hozzátartozóktól szoktak személyes véleményt kérni, hiszen itt kiderülhet, hogy esetlegesen ez egy elhamarkodott döntés volt vagy sem. Vannak viszont olyan munkavállalók is külföldön, akik egyáltalán nem végeznek ilyen pontos tervezést előtte, hiszen spontán módon „miért ne” kijelentés alapján már meg is születik bennük a döntés. A döntést elősegíthette az, hogy ott már most lenne egy biztos munkahelye, biztos jövedelem, ami melleslegesen nem is kevés, és szimplán csak az újdonság, új emberek, új kultúra hatása alá került. Számos okot fel lehetne még sorolni, ami miatt valakinek az fordul meg a fejében, hogy külföldön folytatja életét (Schranz, 2015).

Vannak a fiatal felnőttek, akik pont azért szeretnének külföldön munkát vállalni, mert már tudják előre, hogy ott szeretnének családot alapítani, szeretnék, ha gyermekük egy külföldi országban nőne fel, tanulná egyből a nyelvet, így megkönnyítve a kisgyermek fejlődését is. Van, aki kényszerből hajlandó külföldi országban munkát vállalni, mert itthon annyira nem talált, vagy akár rokonok, ismerősök külföldön és segítik a munkához jutást. Rengeteg oka és előnye lehet ennek a munkavállalásnak, viszont ez ugyanúgy hátrányokkal is járhat, ahogy előbb említettem. Hiszen, ha egyedül megy ki az ember, akkor a családjától kell távol maradnia, hosszabb vagy rövidebb időre. Nehezebb lehet a beilleszkedés az elején, például, ha még nem ismerjük a nyelvet, ha meg esetlegesen ismerjük is teljesen más már ott használni, mint akár itthon csak tanulni. Nekünk is akklimatizálódni kell az új kultúrához, szokásokhoz. Új helyen, új munkahelyen, új emberekkel kiszámíthatatlan is lehet egy-egy ilyen nagyobb ugrás az

életünkben. Fel kell készülni mindenre, ha esetleg sikerül, akkor, hogy lesz a letelepedés és ha esetleg nem sikerül, mert ez is megtörténhet sajnos, akkor mihez kezdünk (Józsa, 2018).

Egy felmérés alapján a diplomások, több mint felére jellemző, hogy miután befejezték az egyetemet és diplomát szereznek, nem kevesebb mint pár hónap alatt már dolgoznak. Mi van azokkal, akik nem dolgoznak, hogy tudnak könnyen munkát találni? Ha a családi háttér, anyagi helyzet lehetővé teszi, hogy a tanulmányaikat magasabb szinten végzik, ezzel könnyebben el tudnak helyezkedni a munka világában. A továbbtanulás általában a nők arányára nőtt, így a munkában való elhelyezkedés pedig a férfiak erőssége volt. Van viszont ezzel ellentétben olyan családok, szülők, akik nem igazán támogatják a továbbtanulást, így abból az következik, hogy mire befejezik az iskolát a fiatalok, munkanélküliekké válnak. A fiatal munkanélküliség nem csak itthon, de nemzetközi szinten is növekszik. Ennek több oka is lehet, mint például az iskolákban kötelező gyakorlati munkahelyek, függ a szakiskolai rendszertől is. Csehné (2014) egyik tanulmányában azt állítja, hogy sokszoros munkanélküliség fő oka szakmunkára jelöltek aránya, ami 48%, illetve eléggé közrejátszik a nem megfelelő munkaszemlélet, a nem megfelelő képzés is okozhatja ezt, illetve munkaadói hozzáállás, és a nem megfelelő hozzáállás a tanuláshoz. Így ezeket nézve, sajnos nem meglepő, hogy a fiatal diákok inkább külföldön próbálnak szerencsét (Rudnák - Garamvölgyi, 2016).

A külföldön elvégzendő munkahelyekhez szükséges tudás megszerzése hosszú időt vehet igénybe, hiszen egy idegen kultúrához való csatlakozás nehéz. Ami fontos, lehet, hogy a saját interperszonális készségek a lényegesek. Ez segíti a beilleszkedést, saját személyiségünkkel, könnyebb lesz a barátkozás is, illetve ez segíthet az ismeretátadásban is. Rendkívül jelentős a nyelvi készség, hiszen ezzel könnyebben megy szintén az ismerkedés, egymás megértése. Sokat számító ilyenkor viszont, hogyha nem menne annyira a nyelv, hogy a kultúra kulcsszavait, kifejezéseit sajátítsuk el, hiszen ez is pozitív benyomást kelthet. Pótolhatatlan maga a motiváció a külföldi élethez és a türelem és tisztelet. Ez azért releváns, mert a különböző kultúrák már-már ritmussal rendelkeznek, és időbe telik, hogy megértsék egymást. Illetve muszáj megemlíteni a kulturális empátiát is. Nélkülözhetetlen tiszteletbe tartani mások viselkedését, érzéseit és gondolatait. Sokan értékelik a humorérzékét is ezért bizonyos kereteken belül, én fontosnak tartom ezt is. Ezzel enyhíteni lehet a frusztrációt is és a bizonytalanságot (Rudnák - Garamvölgyi, 2016).

2.2. Beilleszkedés az egyetem világában

A fiatal felnőttek, vagy akár a szülők már egészen korai időpontban bízathatják gyermekeiket vagy a tanulók saját magukat a külföldi egyetemi jelentkezésre. Ha belegondolunk, ez

hatalmas előnyt adhat a tanulónak a későbbiekben. Akár a munka világában, hiszen több nyelvet is kipróbálhat, önállósodik, megismeri a különböző országok kultúráit, és ami a legfontosabb lehet, hogy olyan kapcsolatokat is építhet, amik később egy munkához még jól jöhetnek. Nyilván a tanulás alatt is óriási előnyökre tehet szert. Tapasztalatot szerez, kipróbálhatja magát egy teljesen idegen országban, ahogy már említettem a kapcsolatait is építheti, formálhatja, minden szempontból több előnyt szerez ezzel, mint hátrányt. Megemlíthetjük itt az ERASMUS programot, amit Európa szinten viszonylag kevesen használnak ki. Ez a program a nemzetköziesedés előnyeit, illetve hátrányait vizsgálja (Huják, 2015).

2.2.1 Külföldi egyetemre járás okai

Korosztályomban elég népszerűvé vált a továbbtanulás, hiszen ahhoz, hogy jó anyagi biztonságot tudjunk elérni magunknak és majd a családunknak a jövőben biztosítani, szükség van diplomára. Ez a diploma nem akár milyen diploma, ezért is fordul meg a diákok fejében, hogy mi lenne, ha külföldi országba járna egyetemre. Így jobban fejleszthetné magát, illetve az idegennyelvet, a jövőben az a diploma többet fog érni, ha látják a munkáltatók, hogy egy külföldi oktatási intézményben lett ez elvégezve. Így ennek eredményeképp össze is szedtem pár példát, milyen okai lehetnek annak, hogy egyre többen járnak külföldre egyetemre. Az első dolog, ami megfordul a diákok fejében az az, hogy milyen karrierindító lehet külföldön tanulni amellet, hogy az idegennyelvet fejlesztheti, tanulhatja. Említsük meg például következő szempontnak, az önállósodást, kalandvágyat, ami a fiatalokba benne van, hogy minél több helyen járjanak, minél több embert ismerjenek, ez is tökéletes lehet a jövőbeni kapcsolat építésére. A külföldi egyetemeken kicsit népszerűbbnek mondhatók az ösztöndíjak is, valószínű nem csak emiatt mennek ki a diákok, viszont ez az összeg nagyban, segítheti őket. Illetve, vannak lehetőségek is, hogy hogyan lehetne kevés pénzösszezből kijutni külföldi egyetemre, ilyen volt az Erasmus program. Én is még gimnázium alatt részt vettem egy ilyen programon és életem egyik legjobb döntése volt, hogy én ezt megpályáztam és egy hónapra kimehettem dolgozni Angliába. Fantasztikus embereket ismer meg ilyenkor az ember, szintén megismeri a kultúrát, szokásaikat milyen kint élni és tanulni egy másik országban. Ahogy mindennek van előnye, így hátrányai is vannak a külföldön elvégzett tanulmányokkal. Ilyen például az, hogy lehet sokkal nehezebb lesz mivel új emberekkel találkozunk, külföldi tanárok tanítanak diákokat, teljesen új diáktársak vesznek körül, a nyelvhasználat, hogy a saját anyanyelvünkön nem nagyon tudunk kint kommunikálni, maga a beilleszkedés. Fontos lehet még, hogy vajon az ország, ahova kijutottunk mennyire biztonságos, hiszen itt Magyarországon az emberek,

diákok már megszokták mi hogyan működik, mit lehet és mit nem, ez viszont egy másik országba teljesen más lehet, ez mind ilyenkor sokkal nehezebb (Fenyves – Bács – Tarnóczi - Nemeslaki - Böcskei, 2019).

2.2.2 Befolyásoló tényezők

A kivándorlás, kiköltözés az egy elég szelektív folyamat és erősen befolyásolja a kor, a nem, maga a társadalom, illetve „puhább” tényezők is mint a szociális háttér, vagy a befogadó ország személyeiről kialakított kép. Ezt a kiköltözési folyamatot, három fő elmélet támasztja alá. Az első ilyen a gazdasági teória, ami a globális kivándorlási folyamatok, munkaerő rendszeréhez köthető. Hiszen, ahol munkaerőhiánnyal küzdenek, ott magasabb bérekkel csábítják a külföldi/nemzetek lakóit. Ezzel nőhet az adott országban a munkások aránya, és ezt látván már az egyetem hallgatói is nagyban befolyásoltak, hogy jobb lenne az egyetemi életet is ott kezdeni. A második a munkaerőpiac elmélete, ahol a duális képzéseket/gazdaságokat hangsúlyozzák ki. A harmadik pedig a világrendszer elmélete, ami azt jelenti, hogy a fejlődés strukturális problémákat is vonhat maga után, ami taszító tényező lehet az ország lakóinak számára, így egyre nagyobb tömegek választják a fejlett gazdaságú településeket. Annak ellenére, hogy az Eurostat (2014) adatai alapján Kelet-és Közép Európa mondhatni „mozog” a legtöbbet, közülük Magyarországról emigrálnak a legkevesebben. Az Eurostat 2014-es kutatás alapján, Magyarországról 31 500 magyar távozott, legalább egy évre külföldre, de ez majdnem másfélszer annyi mint, 2013-ban. Magyarországot tekintve, az uniós integráció után kezdett el jobban növekedni ez a szám. Több éve a kiköltözés mellett döntők lényegesen nagyobb hányadot tettek ki a férfiak. Ezt befolyásolta a tőke is, illetve az idegen nyelv használata, valamint a korábbi külföldi tanulmányok is nagyban hozzátekettek ezekhez a számokhoz, és bátorította az embereket a kiköltözésre, munka vagy egyetem miatt. Akkoriban még nagyban befolyásolta a kalandvágy is, hiszen sokan élményeket mentek ki szerezni és mellette járt esetleges egyetemre, viszont ez az attitűd eltűnni látszik. Mik is ezek a fő motivációk, ami miatt megszületik a döntés a fiatalokban, ahogy már említettem a férfi többlet volt a jellemző. Viszont, ahol inkább a fiatalokat figyelték, ott viszont a nők aránya volt magasabb, egészen pontosan 59% volt. Tehát a fiatalok közül kiderült, hogy a nők hajlamosabbak külföldre költözni, viszont ők hajlamosabbak is a visszaköltözésre is. Ez a tény, hogy a nők aránya növekedett több dolog is alátámasztja. Először is a nők társadalmi helyzetének változása. Ami azt jelenti, hogy idővel egyre több nő egyéni karriert folytat. Aminek még köze lehet, az a

kapcsolatok bővülése, illetve az intézmények erősödésével, ami megnövelte a külföldi munkavállalást és külföldi tanulást is. A fiatalabbak erősebb szándékkal mennek ki külföldre, mint a már 30-40 év körüliek. A komoly kivándorlások kora a 20-29 éves korosztály. Ezzel megfigyelhetjük, hogy az ő szándékuk és komolyságuk is erősödik. Az ennél magasabb korosztálynak már mondhatni van félnivalója, a család, a kudarcból való félelem és a bizonytalanság miatt is. De vajon mi alapján döntenek, hogy melyik országba költöznek ki egyetem vagy munkavállalás miatt? Jelen vannak úgynevezett taszító tényezők is, mint például az anyagi, gazdasági elégedetlenség, illetve az egyéni alacsony reálbérek is nagyban befolyásolják ezt, hiszen nem tudnak megtakarítani, így adósságba is cseppenhetnek. A másik ilyen tényező a végzettségek szempontjából, megfelelő bért nyújtó munkahely hiánya itt Magyarországon. Főként ezek a tényezők okozzák a kivándorlást, munkahely vagy egyetem, tanulmányi célból is, és ezért főleg a fiatalabb korosztály kezd ebbe bele (Siskáné – Halász - Gál, 2017).

2.2.3 Előnyök, amiket a magyar tanulók keresnek külföldi egyetemeken

Ahhoz, hogy egy külföldi egyetemnek vonzó legyen a hírneve, a magyar vagy nemzetközi hallgatókkal szemben, fontos megérteni az általános kérdéseket, a nemzetközi hallgatók döntéshozatalával szemben. Általában a nemzetközi hallgatók, külföldön végzett tanulmányai alatt, több előnyre is szert tettek. Ilyen előnyök voltak például az utazási lehetőség, ebből adódóan a karrierlehetőség, maga az ország kultúrájának megismerése és a személyes fejlődés is. Az, hogy maga az ország vagy az intézmény is fejlődni tudjon, sikeres legyen nemzetközi téren, fontos, hogy nem csak az oktatásra vonatkozó kérdéseket vizsgáljuk meg, hiába, hogy intézményről, egyetemről beszélünk, de maga a fogyasztói magatartást is, annak érdekében, hogy azt a személyt teljese egészében megismerjük, megértsük a döntésünk előtt. Ennek két része is van a fizikai és pszichológiai. Ezek azok a tevékenységek, amik a személyek termék választása, vásárlása során igazolódik be. Fontos szempont, hogy mint mindegyik, de ezek a nemzetközi egyetemek megtartsák hallgatóikat, hiszen ezzel az országhoz is hozzájárulnak, mint gazdaságilag is, mint tudományosan is, és ezzel fejleszthetik az adott országot is (Borodina - Preleira, 2023).

A következőkben bemutatom azokat az előnyöket, amiket a nemzetközi hallgatók keresnek egy külföldi egyetemen. A külföldi tanuláshoz tartozik, hogy a fogadó országnak milyen a kultúrája, milyen politikai tényezőkkel rendelkezik, hiszen ezek nagyban befolyásolják a nemzetközi hallgatókat. Fontos számukra a nyelvhasználat, illetve, hogy a későbbiekben milyen munkatapasztalatot fog tudni majd ott szerezni, tehát, hogy az egyetemen milyen szakok

indulnak. Szintén befolyásolhatja még a lakhatás, ha esetleg nem a campuson szállnak meg arra a pár évre, akkor mennyiért tudnának lakhatáshoz jutni. Ezek mind nagyban a hallgatók szeme előtt lebeg, hiszen, ha ezekkel nem vagyunk tisztában akkor nem is tudjuk, hogy hogy jöttünk (Borodina - Preleira, 2023).

Ehhez a témához kapcsolhatnánk azt is, hogy a külföldön élő magyarok, mennyit is fognak keresni a nemzetközi országban. Hiszen valahogy azt a lakbért, ha nem a campuson laknak ki kell fizetni. Így miután Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz, a külföldön élő vagy oda költöző magyar állampolgárok száma csak nőtt. Ebből is látszik, hogy valószínű a környező országokban könnyebb a megélhetés, még így egyetemistaként is. Így, hogy nőttek a külföldön dolgozó magyarok száma, ezzel együtt növekedett a munkavállalói bér is, és a személyes juttatások is. Aki olyan élethelyzetben van, hogy ezzel élni tudna, az biztos, hogy nem gondolkozik rajta sokat, hiszen a hallottak alapján úgymond „könnyebb” kint az élet (Csontos - Kóczián, 2017).

2.2.4 A felsőoktatás elemzése a magyar cserehallgatók szempontjából

A külföldi tanulás, az egyetemisták külföldi tapasztalatai és akár az Erasmus program által rájuk gyakorolt hatás eredménye is lehet. Ezek, illetve a külföldi tartózkodás életükre és jövőbeli karrierjükre, és a nemzetközivé válás szempontjából nagyon pozitív hatással lehet. Külföldi tanulmányaik során sok mindent tapasztalnak, amit esetleg itthon, soha nem tettek volna, az egyéni fejlődésüket és növekedésüket, ami itthoni közegben lehet nem úgy vagy nem akkor jött volna, például a nyelvek elsajátítását, vállalkozói készségeket építhetnek, szélesebben látnak, megváltozik a látókörük. Ki kell emelni a pozitív, jótékony hatásokat is, mint például, hogy megismernek egy más kultúrát, egy különböző tanulási környezetet, illetve oktatási módszereket, és nem mellesleg egy teljesen másik iskolát, campust, hiszen ez mind más, mint az itthoni egyetemeken (Kovács - Kasza, 2018).

2.2.5 Mi lehet a tanulók motivációja, majd választása?

Több hallgató is tudta, hogy szeretne nemzetközi tanulmányt végezni, viszont jelezték azt is, hogy nem tudták Erasmus programmal meghosszabbítani tanulmányaikat, hiszen a magyar felsőoktatási intézményben nehéz átvinni a krediteket, sok helyen nem fogadják úgy el. Így könnyebb lehet, ha már külföldi egyetemen kezdik a hallgatók a tanulást és akkor nem kell a magyar kreditekkel elszámolni. Akik külföldön végzik tanulmányaikat, azoknak a fő

célországok általában Nyugat- és Dél-Európa, ezeken belül főként Németország, Olaszország, Ausztria vagy Portugália. Általában az országok alapján választják magát az intézményt, várost is, ahol az egyetem várja őket. Illetve még fő szempont lehet, hogy Magyarország ehhez képest hol helyezkedik el, tehát Magyarország közelsége is fontos lehet. Érdekes számba venni a fogadó egyetemnek a hírnevét, hiszen egy rosszabb hírnévvel rendelkező egyetemre senki se menne szívesen, illetve magát a cserediák programot, hogy az adott egyetemen ezt, hogyan kezelik, hogyan fogadják őket. Vannak, akik az Erasmus hallgatók ajánlásai alapján döntöttek, vagy akár személyes okokból, kötődésből. Van, aki az adott ország viszonylag alacsony megélhetése miatt döntött az adott ország és egyetem mellett. Van viszont olyan is, aki azért döntött az adott egyetem mellett, mivel ott ki lehet választani, melyik napon szeretne vagy tud bejárni, milyen időpontba szeretné felvenni a tárgyait, vagy, ha ezt nem is, de látja, hogy az adott tárgy mikor lesz a nap folyamán, és ez nagyban segíthet a hallgatóknak megfontolás szempontjából. Illetve a legfontosabb az idegennyelv kiválasztása. Ez a legmeghatározóbb szempont a hallgatóknak, hogy mit is szeretnének elsajátítani és ez adja a legnagyobb motivációt a külföldi tanulásra. Nyelv alapján leginkább a német, illetve az angol nyelv a legnépszerűbb. A hallgatók külföldi tanulási motivációjában nagyban közrejátszik a személyes és szakmai fejlődése is. Így tehát fontos, hogy összhangban legyen a modern piac igényeivel is, hiszen ezek a külföldi tanulmányok előre juttathatják a gazdaságban. Ezeket a kompetenciákat, eredményeik alapján mérni szokták. Összességében a külföldi tanulás motivációi viszonylag egyöntetűek, és valóságosak. Sokan ugyan úgy gondolkodnak és választanak, és nem csak kimennek aztán vagy-vagy alapon eldől, hogy milyen is lesz nekik ez a külföldi beilleszkedés, tanulás. A hallgatók fejlődésről számolnak be, beleértve a nyelvi fejlődést, a személyes fejlődést, a szociális kompetenciák terén. Illetve kijelentették, hogy a külföldi tanulmányaik nagyban hozzájárultak a saját szakmai karrier fejlődésükhöz is. Ezzel pedig egy kedvezőbb irányba tudja terelni a tanuló saját magát a karrier építés szempontjából (Kovács - Kasza, 2018).

2.3 Motiváció és beilleszkedés fogalma

Külföld, mint fogalom, azzal kezdődik, hogy milyen motivációja is van az embernek, miért akar ő pont külföldre utazni? Majd a kérdés, hogy be fog-e tudni illeszkedni, mivel sok esetben nem tudják az emberek annyira komfortosan érezni magukat, legyen az a munka vagy az egyetem. Hogy miért akarnak külföldre költözni, a válasz mindig változik, hiszen egyén függő is de általában a fő ok az volt, hogy új dolgokban próbálhassuk ki magunkat, új kalandokkal gazdagodjunk. Manapság ez teljesen más irányba változott. Hiszen azért mennek külföldre, hogy jobb béreket kapjanak. És jobb legyen az életkörülményük is. Tehát a kivándorlás okai a bizonytalansági helyzet, amit itt Magyarországon éreztek, az életkörülmények nehézségei, a

gazdasági korlátok, illetve ide sorolják még a hitelek miatti gyengülést is. Ebből is láthatjuk, hogy az extra jövedelem megszerzése elég kecsegtető dolog tud lenni, így hajlandóak a helyváltogatásra is. Ez új lehetőségeket kínálhat, gazdasági előre lépéseket is az alkalmazottak családjá számára is (Józsa, 2015).

Az új környezet viszont, új problémákat is okozhat számunkra. Ilyen például az integráció, vagyis ugye a beilleszkedés, hiszen egy külföldi idegen országban lényegesebben nehezebben illeszkedik be az ember. Jelen vannak a nyelvi nehézségek, ami igaz, hogy lényegében csak a beilleszkedés elején van jelen, de akkor nagyon meg tudja nehezíteni a dolgunkat. Illetve kulturális különbségek is érzékelhetőek és láthatóak. Néha viszont benne van annak a kockázata is, hogy ez mind nem sikerül, így akkor is helyt kell állnunk. Az új környezetbe való beilleszkedést inkább az interperszonális kapcsolatok, vagyis az emberekkel való kapcsolataink, kommunikációnk segít, ezért is jó, ha van egy ismerős, aki már kint él vagy ha nincs ez se akadályozzon senkit, mivel nyitottnak és pozitívnak kell lenni és akkor könnyebben találunk valakit magunk mellé. Itt sokat segíthet, ha például az angol nyelvet minél többen beszélik, vagy akár az, hogy az országról legyünk tisztába, vagyis ismerkedjünk meg vele mielőtt elkötelezzük magunkat arra, hogy kint szeretnénk folytatni az életünket. A lényeg, hogy nyitottnak kell lenni, így jutunk mi is előbbre, illetve kommunikálni, barátkozni, alkalmazkodni az ő kultúrájukhoz (Józsa, 2015).

A migrációs motivációkat, illetve a migrációs szándékokat több egyéni élethelyzet és szociális környezet is befolyásolhatja. Ilyen lehet például az egyént vagy akár családtagot érintő esetleges munkanélküliség, az etnikai problémák. A munkanélküliség, a bizonytalanság, a különböző motivációk a kiköltözés legnagyobb motivációi. Ezek mögött jelen van az adott országban jelen lévő alacsony bérek, a gazdasági helyzet, rosszabb munkalehetőségek, alacsonyabb életszínvonal, illetve a konkrét munkanélküliség. A beilleszkedések mögött, egy gyakorlat állt. Tehát különböző nemzetiségek kapcsolatba kerülése a cél, verseny, vagy akár konfliktuson keresztül. Majd később kiterjesztette ezt az asszimilációs gyakorlatot és megjelent a kulturális asszimiláció, amely magába foglalta a nyelvet, a kultúrát és a vallást is. Ez később, átvette a beilleszkedési folyamat helyét, tehát nem csak alkalmazkodnak az adott ország kultúrájához, de valamilyen szinten magukat is hozzá alakítják, amíg önazonosak maradnak. A fentiek alapján kiderült, hogy a kiköltözők beilleszkedéseinek többféle kimenetele is lehet (Gödri - Tóth, 2005).

Összefoglalva, úgy menjen ki külföldre, hogy van valamilyen pénzügyi háttére, illetve ismerete az országról. Hol fogunk lakhatást találni? Hol fogunk megfelelő munkahelyet találni? Tud-e nekünk ebben valaki segíteni, vagy egymagunk, segítség nélkül kell megoldani? Ha esetleg

nem fordulnak kint jól a dolgok, akkor van-e B tervünk? Ez mind olyan kérdés amire fel kell készülni, meg kell vitatni.

2.4 Kulturális különbségek (kulturális sokk)

A kulturális sokk hazánkban is egyre gyakoribb, ahogy sok külföldön élő ember telepszik le hazánkban. Itt is, mint mindenhol megvannak a különbségek és ezeknek az összességét nevezzük kulturális sokknak. Általában ezek a vándorlások onnan indulnak, hogy másik országban van e nagyobb esély a fejlődésre, előre lépésre, és ha igen, akkor az mennyire érne meg nekünk, mennyire befolyásol minket. Sok fiatalabb letelepedőnek a családalapítás volt a fő tényező, így nekik nyilván a legfontosabb szempont az az anyagi biztonság, maga a biztonságos környezet, illetve a családjukkal, azért mégis meg legyen az a közelség, ami biztonságot nyújt nekik (Beretka, 2018).

Kulturális sokknak hívjuk még a nyelvi dimenziókat, ami annyit takar, hogy amit például mi szeretnénk mondani a mi nyelvünkön teljesen elfogadott, de lehet ez egy másik nyelven illetlen. Ezekkel jó, ha tisztába vagyunk, mikor valakivel beszélünk idegennyelven. Ezeket a dimenziókat Hofstede munkájához kötik, hiszen ő vizsgálta a kulturális különbségeket. Ezek a fajta vizsgálatok, kutatások segítenek megértetni és hozzájárulni az emberek kommunikációjához, hogy minél gördülékenyebben menjen egy-egy beszélgetés. A kulturális dimenziók elég hasznosak ahhoz, hogy megtudjuk, milyen sokféle ember van, mennyi különbség van köztünk csak amiatt mert más kultúrából származunk. Kettő dolog nagyon fontos ilyenkor, az első az, hogy ezek a dimenziók azt mutatják, hogy egy kultúra milyen, milyen jellemzői, sajátosságai vannak, illetve a két vagy több kultúra közötti különbséget vizsgálja, foglalja magába. A másik ilyen pont, hogy a kommunikáció során nem a gondolkodásmódok a fontosak, nem azok kerülnek kapcsolatba, hanem az emberek, mint személyek, akik a hátterük, kapcsolataik, kultúrájuk alapján fogalmaznak meg egy gondolatmenetet (Holló, 2015).

A kulturális sokk másik problémája a beilleszkedés. Elég nehéz már csak itthon sok embernek beilleszkedni, ha új közösségbe megy, akkor gondoljunk bele, milyen lehet új ország, új közösség, új kultúra és új szokások megszokása. Ilyenkor elég gyakori, hogy kevés a külső kapcsolat, tehát nem mindig tudunk segítséget kérni hozzánk közel állótól, a kérdezés, megértés is sokkal nehezebb ilyenkor. Ott van még például a magány a bezárkózás, ami a hallgatói kiesés, lemorzsolódás egyik fő szempontja. Fontos ilyenkor, hogy segítsünk másoknak azzal, hogy próbáljuk inkább mi helyiek bevonni, érdeklődni, ismerkedni és ezzel elindítunk a másokban

valamit, amivel pozitívabb, nyitottabb lesz a kultúra felé. Külföldre utazás után legyen az egyetemi hallgató vagy új munkaerő meg kell birkózni az új kulturális közeggel is nemcsak az intézménnyel, munkahellyel. Ilyenkor gyakori, hogy a magányt felváltja a saját nemzetiség megtalálása, és beilleszkedése, hiszen velük a kultúra miatt könnyebben szót fog tudni majd érteni, itt találják a megnyugvást, vigasztalást és a szeretetteljes közeget (Keczer, 2021).

Egyetemisták körében a kulturális sokk mellett az akadémiai kulturális sokk is jelentkezhethet. Ez azt jelenti, hogy a hallgatók más tanulási stratégiával találkozhatnak, más lehet a tanuláshoz, tanításhoz álló viszony is, az együttműködés, a tanulási hajlandóság. Más lehet külföldön egy tanár-diák viszony, mint itthon. Erre hoztam egy példát is, ami kimutatja, hogy itthon, Magyarországon az előadót félbeszakítani illetlenség, a diákok elvárják, hogy a dolgozatok időben ki legyenek javítva. Az Egyesült Államokban meg például a tanárok elvárják, sőt néhol kéri, hogy a diákok aktívan részt vegyenek az órán, ami azt jelenti, hogy akár a tanárt is, illedelmesen, de félbeszakíthatják. Számos akadémiai sokk lehet jelen egy külföldi országban úgymond kívülállóként, de ha a megfelelő segítséget, embereket kapjuk akkor ezzel is könnyebben megy majd a beilleszkedés (Keczer, 2021).

2.5 Kivándorlás Magyarországról

Az utóbbi időszakban, mint azt már említettem, elég hangsúlyossá vált a külföldi munkavállalás, kiköltözés. Elsősorban az orvosok mentek ki szerencsét próbálni külföldre, majd a felsőfokú végzettségűek követték őket. Ezek után született meg a felsőoktatási törvény, ami próbálja ezeket a kivándorlásokat visszaszorítani. Próbálták ezeket az adatokat mérésekkel alátámasztani, de Magyarországnak sincs megbízható adata arra vonatkozóan, hogy mennyien hagyják az országot, illetve, hogy kiket, milyen társadalmi csoportokat érint ez. Ezek az adatok lehetnek a népszámlálási adatok, a lakossági nyilvántartás, vagy akár oktatásra vonatkozó adatok is. Bár ezek az adatok, ahogy előbb mondtam, sajnos nem tükrözik a valóságot. A Világbank 2010-ben készített egy kérdőívet, ahol a nemzeti adatokat, népszámlálásokat és egyéb adatokat figyelembe véve, 212 országot, köztük Magyarországot is, figyelték ilyen szempontokból. A legnépzszerűbb országok sorba, Németország közel 89.583 magyarral, az Egyesült Államok, ahol 81.905 magyar tartózkodik, utána Kanada, ahol 53.474 magyar található, majd így sorba Ausztria, Egyesült Királyság, Ausztrália, Izrael, Svédország, Szlovákia és Svájc a tizedik a listában. Ezekben a becslésekben fontos útmutatót adhat az Eurostat adatbázis is, ahol a nemzeti adatok alapján mutatja be ezeket, illetve itt mutatja a nemzeti és életkorok arányát is. Fontos viszont, hogy itt csak azok az adatok jelennek meg, akik magyar

állampolgáruak. Tehát az Eurostat sokkal pontosabb eredményt ad, mint a Világbank becslései (Kapitány - Rohr, 2014).

2.5.1 Kor és nem megoszlása

Több szakirodalom és kutatás kimutatta, hogy a fiatalabb korosztály mobilabb, tehát ők többet mennek külföldre. Elsősorban a 20 és 30 év közötti fiatalok utaznak külföldre, munkavállalás szempontjából. Ez a korosztály nem csak Magyarországot érinti, de nem külföldi országot is, ahol észrevették a kivándorlásukat. Így az adatfelvételek legtöbbször csak erre a korosztályra, a fiatalabb korosztályra mutatnak. Az Eurostat adatai is a 18-49 éves korosztály, külföldön élő magyarok adatait vizsgálja. Az eredmények szerint a külföldön tartózkodók 60%-át adja ki a 18-34 éves korosztály ezen belül is, a 30-34 évesek teszik ki a külföldön tartózkodók körét (Kapitány - Rohr, 2014).

2.6 Magyarok külföldön

2.6.1 Ausztriai munkavállalás, ingázás

A magyaroknak valahol mindig fontos úticélnak számított Ausztria, ez főleg a történelmi háttérnek köszönhető, nem mellesleg a közelsége is pozitív számunkra. Ez a közelség lehetőséget ad az ingázásnak is, tehát ha valaki nem költözik ki, csak a munka miatt jár ki az országba. Statisztikák alapján 2017-ben az Ausztriába haladó magyarok meghaladták a 13 ezer főt, az évben pedig majdnem 68 ezer magyar élt Ausztriában. De, ezekkel az adatokkal még mindig nem haladta meg Németországot, Ausztria. A 2011-es népszámlálás szerint közel 22.500 fő ingázott Ausztria és Magyarország között, tehát Ausztriában vállalt munkát. Ez az ingázás inkább Sopron, Vas és Zala megyéből volt jelentős, amíg a fővárosból és a többi megyéből átjárók nem érték el közösen az 5 ezer főt. Ez azért is lehetett, mivel nekik megéri az ingázás, hiszen közel vannak a határhoz, míg másoknak egy fél napos utazás is lehetne. Tehát napi ingázóknak azok a magyarok tekinthetők, akik, nem ugyanazon a településen dolgoznak, mint ahol laknak. Az ingázásnak több típusa is van. A napi ingázók mellett, meg kell említeni, azokat a személyeket, akik csak hétvégén járnak haza, vagyis vissza Magyarországra, így a hétköznapiakon a családjuktól távol vannak. A másik féle ingázó típus azok a személyek, akik időnymunkák idején, például téli szezonban, síszezonban, járnak csak át Ausztriába dolgozni. És a harmadik csoport pedig, akik általában több napig, hétig vagy akár hónapig is, távol vannak a családjuktól, viszont ezt ugyan ennyi nap, hét vagy hónap szabadság is követhet. Hogy mi is vonzza őket ide, azt egy kutatásban kérdőívekben találták meg. A megkérdezettek a magasabb osztrák bérek, a Magyarországon jelentkező kevés munkakínálat, és vonzó munkahelyek

hiányát adták válaszul. Ezen kívül volt, aki a szakmai tapasztalat szerzés miatt döntött Ausztria mellett, illetve a nyelvtanulás miatt választotta a külföldi munkavállalást (Horváth, 2019).

2.6.2 Magyarok kiköltözése az Egyesült Királyságba

Ahogy Magyarország is bekerült az Európai Unióba, onnan viszonylag lassabban kezdődtek meg a kivándorlások, de 2010-ben ez megváltozott. Akkor közel a magyarok 38% -a választotta az Egyesült Királyságot, amit együttesen Németország és Ausztria sem ért el. Az utóbbi két országba való kiköltözés inkább 2011 után ugrott meg lényegesen, ezzel fokozatosan az Egyesült Királyságba pedig kevesebben költöztek ki munka miatt. Így 2021 után a kiköltözések csak 5%-a vette célba az Egyesült Királyságot. Anglia tehát eléggé leszakadt az első két helytől, Németországtól és Ausztriától, de harmadik helyét még tartja. Lassan az utána lévő Hollandia és Svájc is nagyon közel vannak hozzá és lassan meg is előzik. Bár a kiköltözés csökkent 2011 után, de maga a tetőzés, mikor a legtöbben vették célba az Egyesült Királyságot az 2012 és 2015 között volt. Majd sorban csökkent az arány, először a Brexit szavazás után, majd 2020-ban a koronavírus alatt is. A többi országhoz képest az Egyesült Királyságba, hamarabb kezdődött a kiköltözés és ezzel hamarabb el is érte a csúcspontot (Ligeti, 2023).

2.7 Hogyan tartsuk fenn a magyar nyelvet külföldön?

Beilleszkedés hozzá tartozik, hogy akár a saját anyanyelvünket is fenntartsuk, megtartsuk, akik vagyunk. Azok a szülők, akiknek fontos az örökségi nyelvük fenntartása, különböző megoldásokkal, stratégiákkal próbálják ezt fenntartani. Ilyen például, hogy otthon az anyanyelvet beszélik, illetve, hogy a legtöbb alkalommal ez a nyelv legyen használva. Fontos lehet még az, hogy többször látogassunk haza, akár szemeszterek között, hogy addig is az anyanyelvünket használjuk, ne kopjon ki. Illetve, ha esetleg mi nem is tudnánk haza látogatni, akkor értelemszerűen a szülők is kilátogathatnak az adott országba. Érdekesség, hogy több mint 1,3 millió emberből, aki az USA-ban él, kiköltözött iskola vagy munka miatt, magyarnak vallja magát, vagy magyar felmenői vannak. Ezek közül körülbelül 86 ezer embernél nem csak az angolt használják a családok között, hanem a magyar nyelvet is. Ezek az emberek általában folyékonyan beszélik mind a két nyelvet, de csak 7,3%-a nem beszéli annyira jól az angolt. Közbeszólhat ebben az is, hogy vannak külföldön olyan iskolák, egyetemek, közösségi helyek, ahol a magyar nyelv a beszélt, így ott is tudunk gyakorolni. A szülők úgy gondolják, fontos ezeket fenntartani, hiszen könnyebb a kommunikáció is, a családok között is és a nagyszülők között, ahol ez a nyelv még lehet nem volt annyira fontos, hogy ők ezeket tudják használni és kommunikálni. Fontos lehet a cserediák program keretében is a befogadó családoknál, hogy

felkészüljenek az adott nyelvből, és nyilván fontos az idegennyelv fejlesztése, de fontos az anyanyelv megtartása is (Szilágyi - Szécsi, 2020).

2.7.1 Mi befolyásolja a fiatal felnőttek anyanyelv fenntartását?

A szülők, ragaszkodhatnak az anyanyelv fenntartásához, ami 3 témát is felölel. Ez a lehetőségek, az otthoni magyar nyelvhasználat és a magyar iskolák és közösségek a külföldi országban. A legfontosabb a lehetőségek voltak, hiszen ez magába foglalja akár itthon vagy akár külföldön a fiatal felnőttek elhelyezkedését, beilleszkedését, kapcsolatok kialakítását. A második helyen volt az otthoni magyar nyelvhasználat, ami részben azért is fontos, amit már említettem, hogy például a nagyszülőkkel, különböző családtagokkal is tudja tartani a kapcsolatot, illetve, hogy megtartsa mivoltját, tudja, hogy ő magyar és ezt ne hagyja kopni. A harmadik pedig a magyar iskolák és közösségek. Ha a nyelvet megtartja, könnyen, vagyis könnyebben hozzáférhet ilyen intézményekhez, közösségekhez, könnyebben tud beilleszkedni az adott külföldi országban (Szilágyi - Szécsi, 2020).

3. Anyag és módszertan

Szekunder adatgyűjtéseim során a témához szorosan kapcsolódó, többnyire online elérhető cikkeket, illetve egy doktori disszertációt dolgoztam fel. Mindemellett primer kutatást végeztem. Mélyinterjút készítettem három fővel, akik már kint élnek külföldön pár éve, és ezeket külön elemeztem, majd összehasonlítottam, hogy a három különböző országban, milyen különbségek vannak, akár munka vagy egyetem terén (mélyinterjú vázlata, valamint az interjúalanyok bemutatása a mellékletben található). Interjúimat, a külföldön élő ismerőseimmel, facetime, illetve videóhívásban végeztem el. Mindenre 1-1 órát hagytam, majd végül bele is fértem mindenkinél az időkeretbe. A három interjúban mindenkinek ugyan azt a 21 kérdést tettem fel, ugyanabban a logikai sorrendben, így könnyen össze is tudtam hasonlítani a válaszokat. Interjúimat, országonként tudtam felosztani, mivel a 3 fő 3 különböző országban él. Az első Hollandia, majd Németország és végül Olaszország kerül majd szóba. Érdekesesek voltak az interjúk, hiszen mindegyik országban más kultúra van jelen, amik mindenre is kicsit rávilágítanak így átfogóan, de mégis egy-egy témánál jobban belemélyedtünk.

Mindemellett készítettem két fókuszcsoporthoz interjút, egyet 5 és egyet 6 fővel (a fókuszcsoporthoz interjú vázlata és demográfiai megoszlása a mellékletben található). Hozzájuk inkább általánosabb kérdéseket intéztem. Egyik fókuszcsoporthoz szintén videóhívás formájában, a másikat pedig élőben készítettem. Nagyon élvezhető volt látni, hogy egymás mellett, illetve ellen is tudtak érvelni az alanyok, így még jobban belefolytak a témába, érdekeltek voltak.

4. Eredmények és értékelésük

4.1 Mélyinterjúk eredményei

Interjúim során összesen 21 kérdést tettem fel (mélyinterjú vázlat a mellékletben található). Az első interjúm résztvevője egy velem egykorú nő, akivel már 10 éve ismerjük egymást a közös sport múltunk miatt. 23 éves és Hollandiába költözött ki egyetem miatt. A második interjú jelöltem szintén egy velem egy idős nő volt, aki elsősorban a nyelv, család és munka miatt ment ki Németországba. A harmadik interjúzottam egy évvel fiatalabb nő, akivel szintén már 14 éve ismerjük egymást, és ő Olaszországról mesélt nekem.

Kérdéseimet egyesével, összevonva fogok írni az interjú alanyaik alapján. Interjúzottjaimat elneveztem a könnyebbség érdekében, „Holland interjú”, „Német interjú”, majd végül „Olasz interjú” néven, így megkülönböztetve a válaszokat egymástól.

Az első kérdésem az volt, hogy: „Melyik országba költöztél ki és miért ide, mi vonzott ide, mi volt az oka?”

Válaszolt is, a *Hollandiában* élő barátnőm, hogy ő Hollandiába, Rotterdamba költözött ki 3 éve, tanulmányi okok miatt, itt kezdett el egyetemre járni, ez volt az indító oka. Azért szeretett volna Magyarország helyett külföldi országban tanulni mivel, sok barátja is külföldre ment, különböző országokba, illetve neki a két nővére is külföldön tanult mindig is és azóta kint is élnek, és ezért kicsit, ha így lehet mondani befolyásolták, meggyőzték, hogy jobb kint, illetve annyira nem szerette a magyar intézményi rendszereket, így szeretett volna máshol szerencsét próbálni. Mellette tudta, hogy aki kint tanul külföldön annak elég nagy előnye lehet, akár a nyelvben, gyakorlatban, illetve ő saját magában is fejlődést vett észre. Az angol nyelvvel soha nem volt problémája, mivel mint említettem már a családon belül is sokszor angolul beszéltek, és mellette ugye elkezdte tanulni kint a holland nyelvet is.

A *Németországban* élő barátnőm válasza az volt, hogy Ő ugye Németországba költözött ki, mivel neki a tanítási rendszer tetszett meg Németországban, hogy ott végezze az egyetemet, illetve duális képzésre ment, tehát ez azt jelenti, hogy 3 hónap egyetem után 3 hónap munka, vagyis abba a szakirányba dolgozik, amiben kezdett tanulni, így főleg ez tetszett neki, hogy itt talált ilyet. Úgy gondolja, jobb ott a képzés akár mint Magyarországon, hiszen azt több helyen elismerik, néhol ugye előny is, hogy magyarként egy külföldi országban szerzi meg a diplomáját. Illetve vonzotta az, hogy abban a tartományában (Szászországba), kedvesebbek, segítőkészebbek az emberek, nagyon jók az árak, jól lehet itt keresni.

Az *Olaszországban* élő barátnőm, a család miatt költözött Olaszországba. Ő félig olasz származású, így rengetegszer ment ki régebben csak látogatóba, és akkor vette ezt észre, hogy ott is, mint mindenhol meg kell dolgozni a megélhetésért, de ott könnyebben meg tudsz élni abból a pénzből, alacsonyabbak az adók, az ételek, vagyis megfizethetőbbnek találja, mint itt Magyarországon. Látja unokatestvérét, illetve nagyszüleit is, hogy még így diploma nélkül is sokkal mondhatni „jobb” az élet ebből a szempontból, hogy ott könnyebben megélik a fizetéséből, mint itthon akár. Ez vonzotta igazán, illetve könnyeb számára akár ott egy tömegközlekedés, nem beszélve a tájról. Mindig a vonatot említette, hogy olyan útvonalakon mennek a szerelvények, ami élvezhető, mivel vagy egy gyönyörű tó mellett, bent a zöldben, nem egy városba vagy ha városban is, akkor is a szélén inkább, hogy élvezhetőbb legyen ez az utasoknak.

Összeségében ugye, egy interjúalanyomat kivéve ketten a tanulás miatt mentek ki, amit azzal érveltek, hogy ott jobbak a tanítási rendszerek, az intézmények, jobban lehet fejlődni, illetve az ott megszerzett diplomával, papírokkal több helyen is előnyt szerezhettek akár. Illetve amiről még szó volt, hogy ugye külföldön jobbnak találják a megélhetést, könnyebben tudják a jobb minőséget venni, hozni akár, mint Magyarországon, mert itthon nehezebb egy nagyobb bevásárlást megcsinálni a fizetésből, mint kint külföldön.

Második kérdésem az volt, hogy „Milyen kihívásokkal szembesültél az országba való érkezéskor”.

Holland interjú: Az első „sokk” számára az volt, hogy teljesen egyedül van, mivel otthon a családdal élt, testvérekkel, és amikor először kiment, mindent egyedül kellett csinálnia. Már csak az, hogy lakást találjon azt is egyedül csinálta, igaz még otthonról online, ez is nagy kihívás volt, nem ismerte a környéket, milyen környék. Majd a kiérkezéskor a nyelvet leszámítva, mivel azt ő nem érezte problémának, mert ott Hollandiában sokan beszélnek angolul, de az ügyintézés, bejelentkezés, háziorvos keresés, bankszámlanyitás újra, ő ezeket érezte kihívásoknak. Sok ilyen ügyintézés holland nyelven megy, így ez először neki holland tudás nélkül eléggé megnehezítette a dolgát. Egyetem terén könnyebb volt neki, mivel az iskola elég segítőkész a legtöbb dolog ott angolul megy, mivel egy nemzetközi iskola így ebben annyira nem érzett nagyobb kihívást. Ami kihívás volt neki még, hogy akár csak a külön költözéshez hozzá szokni, a háztartás vezetése és hasonló dolgok. Ő otthon ezelőtt a családjával élt, nem költözött külön csak itt Hollandiában került először erre sor, így mondhatni dupla sokk érte ilyen téren.

Német interjú: A nyelv volt egyértelműen, ami kihívás volt számára, mert tanultunk németet gimnáziumban 2 évig, de nyilván nem ilyen szinten, így mondhatni alig tudott bármit németül. Segítségre szorult akár fordításban, akár egy bolti vásárlás is nehéz volt számára, illetve nem nagyon tudott beszélni az ottani emberekkel, mert az angolt ott kimondottan nem szeretik, így ezt nem is nagyon tudta felhasználni. Igazából anyukája és az ő párja segített neki mert anyukája kint él évek óta és párja meg német, tehát bennük találta a segítséget így az elején.

Olasz interjú: Az első, amit mondott, hogy a kulturális különbségek nagyok, más a mentalitásuk, értékek, hiába félig olasz rajta ez a magyar mentalitás van és nehéz még neki is megszokni, hogy ott máshogy mennek a dolgok, itt is feljött például az ügyintézés, hogy ott sokkal lassabb mert lazábban veszik, ha lehet így mondani a dolgokat. A másik, ami elhangzott, hogy munkát találni könnyű és jól megfizetnek ott is, azonban a lakhatás, hogy azért ez így az elején mindig nehéz akár még itthonról akár onnan azt mindig nehéz megtalálni, illetve elég drága, főleg bent a városban. Viszont neki könnyebb volt mivel élnek kint neki is rokonai és ez jóval megkönnyítette a helyzetet, hogy akár ameddig nem talált volna semmit bárki tud neki segíteni.

Összegezve a 3 interjút, azt a következtetést vontam le, hogy a nyelv és az egyedüllét, ami nagyon erősen hatott mindenkire, hogy egyedül, hogy boldogul, a nyelvvel, hogy fog boldogulni, illetve az ügyintézési nehézségek okozták a legnagyobb gondot, erőfeszítést mindegyik országban.

Majd a harmadik kérdés már a költözés témába érintett volt, hiszen azt kérdeztem tőlük, hogy „A költözésnél miben segítettek a családok és barátok?”

Holland interjú: A költözés neki egy 23 kilós bőrönd volt, amivel először kirepült Hollandiába. A nővére volt, aki kiment vele először és segített neki, majd a bevásárlást, bútorokat együtt intézték, lakást átvették, és ő egy pár napig volt ott neki segíteni, mivel utána mennie kellett neki is haza Londonba. Nővére elég mondhatni jártas ezekben mivel több mint 10 éve más külföldön él, így elég sokat tudott segíteni neki. Iskolája miatt nem volt egy nagyobb költözés, hanem mivel ott negyedévenként voltak pár hetes szünetek akkor mindig hazajött és ami esetleg elmaradt egy újabb bőrönddel kivitte Hollandiába. Így első évben sokszor volt, amikor hazajött és ezért inkább többször kevesebb dolgot vitt magával.

Német interjú: Mindenben segítettek neki, a lakást neki biztosították, illetve a bútorokat is együtt mentek el kiválasztani, tehát családja, illetve anyukájának és párjának vannak barátai, akik segítettek a bútorok szállításában. Amíg otthon volt még Magyarországon addig anyukája

már elintézte a lakást, nézegették, felmérték tehát mire kiment, addigra már a nagy része el volt intézve, inkább csak a bútorokat voltak együtt beszerezni. A bankkártya, lakcím, és egyéb költözéshez szükséges ügyek intézésében is velük ment el, ebben is segítettek neki.

Olasz interjú: Nagy könnyebbség, hogy olyan országban vannak, ahol a fél családja ott él már a kezdetektől fogva és nem egy olyan országba mentek ki, ahol senkit nem ismernek. Illetve amíg lakást találtak addig nagymamánál és unokatestvénél laktak, ez is óriási segítség, illetve bármi történne, könnyebbség, hogy 1 óra 20 perc a repülőút és a magyar családtagok is egyből kint tudnak lenni és biztonságot nyújtani. Tehát hatalmas segítség, hogy amíg lakás se volt addig mamánál, rokonoknál tudott lakni addig megszédni magukat fizetéssel, rokonok is vannak ott segíteni.

Interjúim alapján azt vontam le, hogy a 3 interjúalanyból kettőnek a család volt a fő segítő, aki mindenbe is tudott segíteni legyen az lakhatás, vagy pénzügyi dolgok esetleg csak egy-egy biztató mondat, míg egy interjúalanyom volt kicsit nehezebb helyzetben, mert neki majdhogynem egyedül kellett ezzel az egészszel megbírkóznia.

A negyedik kérdéssel indítottam el család, és a hiányérzet témát, melyre a kérdésem az volt, hogy „Milyen kulturális különbségeket észleltél az otthoni és a külföldi közeg között?”

Holland interjú: Nem vett észre drasztikusabb változást, mivel szerinte eléggé hasonlóak vagyunk, viszont amiben nagy különbséget vett észre az az volt, hogy Hollandiában lazábbak az emberek, meg annyira nem avatkoznak bele más dolgába, mindenki el van a kis maga világába, dolgába és arra fókuszál. Egészségügyben vette még azt észre, hogy könnyedebben kezelik a betegeket, mivel, ha nincsen nagyon súlyos problémája, akkor vegyen be egy fájdalomcsillapítót és ennyi.

Német interjú: Szerinte elég sok különbség van a két ország között. 2012 óta látogatja anyukáját Németországban tehát eléggé kiismerte az embereket, milyen szokásaik vannak főleg anyukájának a párján keresztül. Nagyobb meglepetések nem érték, de például, az egyik az, hogy nagyon pontosak, illetve nagyon „munkamániásak”, zárkóztak, ami abból érződik, hogy munkahelyen például otthoni dolgokról nem beszélgetnek, csak a munkáról és azok jellemzőiről. Másik, hogy szigorú nagyon ez a bürokrácia, ott nincs úgy, mint Magyarországon, hogyha egy igazolványt szeretnének csinálni, és az okmányirodában, ha sorra jutunk, onnan pár perc alatt megvan, hanem Németországban te viszel képet, nem egy-két papír helyett 5-10 papírt kapnak általában, valamilyen szinten nem annyira fejlődtek még ki ebben, rengeteg idő amíg elintéznek egy dolgot. Sokkal szigorúbb a titoktartás, nem nagyon mesélheted senkinek,

hogy a munkahelyeden mi történik mert ha kiderül büntetnek érte. Illetve, nem nagyon mutatják ki érzelmeiket, még családon belül se nagyon. Összességében elég szigorú a rendszer, nagyon hivatalos minden, és rengeteg idő az ügyintézés.

Olasz interjú: Egyből azt említette, hogy az olaszok nagyon ráérnek, illetve van náluk egy hagyomány a „szieszta”. Ez azt jelenti, hogy délben minden bezár és délután 4-ig pihenés van mindenkinek, majd 4-től újra minden kinyit és este 8-ig nyitva vannak. Ez a szieszta is azért van jelen mivel náluk az ebéd nagyon fontos, hogy együtt ebédeljenek, ilyenkor mindenki hazamegy, majd utána pihennek. A másik, amit mondott a hangerő, hogy igen hangosabbak, de meg lehet szokni, illetve, hogy az elején megkérdezik tőled, hogy mi a baj, ha picit halkabb vagy meg nem hadonászol, mivel náluk ez természetes. Tehát összességében nagyon lazák, ráérősek, nem sietnek, megcsinálják a dolgaikat, de sokkal nyugodtabban.

Összefoglalva, olyan hatalmas különbségek egyik országban sem voltak, mondhatni azért, mert viszonylag közel van mindegyik Magyarországhoz, így drasztikus különbségek nem lehetnek. Nyilván kisebb kulturális eltérések voltak, de ez így van helyén.

Az ötödik kérdésemben egy eldöntendő kérdéssel indítottam, „Hiányzik az otthoni közeg, és ha igen, miért is hiányzik, és ha nem, azt is válaszold meg hogy mi az oka?”

Holland interjú: Az otthoni közeg neki annyira nem hiányzik, mondta is, hogy kicsit furcsállni fogom, de mikor meghallja, hogy valaki magyarul beszél, ő akkor is inkább marad az angolnál. Nem hiányzik neki az otthoni közeg, nem a magyar emberek vagy kultúra miatt, hanem neki a régi magyar ismerősei közül elég sok embertől eltávolodott, vagy csalódott benne, így neki jobbat tett, hogy külföldön újra kezdte a szociális életét. Családjával minden nap beszél, ők nyilván hiányoznak neki, de egyáltalán nem az elviselhetetlen módon, tetszik neki, hogy magát is jobban megismerte, hogy egyedül van és így bontakozik ki.

Német interjú: Igen, hiányzik neki az otthoni közeg, mivel már csak az előző válaszra visszatérve, hogy itthon nem ilyen szigorú a magyar rendszer, meg az ügyintézés. Hiányzik neki Budapest is, az, hogy mindig élet van éjjel-nappal, hiányzik neki, hogy nyitottabbak az emberek, mint Németországban. Viszont az nem hiányzik Magyarországról neki, hogy valamilyen szinten számára a magyarok lenézők, kicsit durvább stílusba mondanak véleményt, és ott, ahol ő lakik, abban a tartományában (Szászországba), kedvesebbek, segítőkészebbek

az emberek. Hiányzik neki a magyar konyha, mert azt állítja, hogy a németek nem tudnak jól főzni, nem szereti a német konyhát, illetve a németek is sok magyar ételt esznek pont ezért is.

Olasz interjú: Igen, hiányoznak a családtagok, meg az addig megszokott élet, illetve a barátok is. Ami nem hiányzik neki a magyar mentalitás, az, hogy nagyon negatívak sokszor, nagyon stresszelnek, feszültek, amit egymásra is átragasztanak. Úgy érzi, hogy „neki itt nehéz Magyarországon boldognak lenni, Olaszországban könnyebb tekintve az időjárást, azt, hogy nem annyira feszültek az emberek.

Interjúim alapján, azt vontam le, hogy valahol mindenkinek hiányoznak az itthoni rokonai, családjai, barátai, ami teljesen normális, viszont mind a hárman próbáltak/próbálnak a saját lábukra állni, és ez a cél lebeg a szemük előtt, hogy most ezt kell teljesíteni. Illetve szerencséjükre, egyik ország sincs nagyon messze Magyarországtól, így bármikor haza tudnak jönni látogatni.

Hatodik kérdésem az volt, hogy „Milyen módon kezelted az esetleges otthoni hiányérzetet vagy a szeparációt az otthoni környezettől?”

Holland interjú: Annyira erős honvágya sose volt, mivel minden nap beszél szüleivel, testvéreivel. Otthon is ő inkább önállóbb volt, mint a többi gyerekek, sokszor volt, hogy sport vagy bármi miatt napokra eltűnt otthonról, mert máshol volt. Így könnyebben ment neki az akklimatizálódás szerinte, hogy amikor otthon lakott, akkor se volt nagyon ragaszkodó.

Német interjú: Próbált minél többet videóchatelni apukájával és a párjával, barátaival, rokonokkal ez nagyban megkönnyítette a helyzetet. A mai napig sok magyar zenét hallgat, sokszor főz magyar ételeket ezzel is fenntartja a hagyományt. Igazából főleg telefonon beszélget minden nap rokonokkal, nyilván ahogy az egyetem, munka engedi, jön látogatóba is.

Olasz interjú: Rendszeres videóchatelés, és beszélgetés az itthoniakkal, illetve próbál sok programot csinálni, ismerkedés szempontjából is, illetve azért is, hogy lássa, hogy tényleg megérte-e kimenni. Kicsit világot szeretne látni, kóstolgatni új ételeket, új dolgokat kipróbálni. Ezzel érezze, hogy igenis megérte kiköltözni ide, és ezzel kihasználja az adottságokat, amiket az ország ad neki.

Mind a hárman, naponta beszélnek szeretteikkel, és amikor iskola, munka úgy engedi, rendszeresen hazalátogatnak, hogy kicsit könnyebb legyen a hiányérzet. Illetve különböző programokkal, barátokkal töltik ki ezt a hiányt.

Hetedik kérdésben kíváncsi voltam az egyensúlyra, így azt kérdeztem tőlük, hogy „Milyen módon sikerült megtalálnod az egyensúlyt az otthoni hagyományok és a külföldi környezet között?”

Holland interjú: amikor elkezdte az iskolát, elég gyorsan ilyen nemzetközi környezetbe került, így viszonylag könnyen alkalmazkodott. Gyorsan lett neki egy holland barátnője, aki segített neki az elindulásban, sok mindent mutatott neki, együtt edzettek, elvitte az ő társaságába is, mondhatni felkarolta, így könnyen tudott viszonylag azonosulni és barátkozni velük. Az otthoni hagyományokra térve meg azt válaszolta, hogy volt neki kint olyan kis találkozója, ahol több nemzetiség is összejött és az volt az est lényege, hogy mindenki az otthoni, ebben az esetben a magyar konyhájából valami tradicionálisat főz és azt vitték, közben beszélgettek, ismerkedtek. Többé kevésbé tartja amúgy a magyar hagyományokat, mivel egyre jobban főz, próbál minél több magyar ételt elkészíteni. Mesélte, hogy van ott Rotterdamban egy magyar bolt, ahol csak magyar különlegességek vannak, onnan is szokott vásárolni.

Német interjú: Viszonylag könnyen, mivel, anyukája és ő is magyar, tehát mindig is magyarok lesznek és ezeket a hagyományokat követik, átvesznek néhány dolgot a németektől, de nem változnak „németté”. Azt említette, olyan hatalmas egyensúlyt nem kellett megtalálni csak a mentalitás terén, de mivel közel van a két ország egymáshoz, olyan hatalmas eltérések nincsenek, mint például magyar és amerikai között akár.

Olasz interjú: A hagyományok szerint hasonlóan, a legfőbb ünnepek szinte ugyan azok, nyilván van egy-két ünnep, ami ott van, de Magyarországon nincs, mint például a szent ünnepek, mint a „Befana”, ami januárban van, egy boszorkányt ábrázol, de nem rossz „szellem”. Fenntartják a magyar hagyományokat, mert amennyire itthon is képviseli azt nem változtatja meg, és mivel nem nagyon tér el hagyományokban így nagyon drasztikus eltérés nem lesz.

Erre a kérdésre is viszonylag hasonló válaszok érkeztek mivel, egyik interjúalanyom se mondott le az itteni hagyományokról, ugyan úgy ahogy itthon, kint is tartják a hagyományokat.

Következő kérdésem az volt, hogy „Milyen módon érintette az otthoni szokások és életmód eltérése az életedet külföldön?”

Holland interjú: Ő az egyedüllétet érintette itt is, hogy nem kell valakihez alkalmazkodni, úgymond független tudsz, illetve kell lenned, mivel nem a szomszédban van a család. Meg tudja ismerni saját magát, ami egy nagy előny. Kialakult benne az önismeret fogalma.

Német interjú: Az előző válaszából indult ki tehát, hozzá lehet szokni, mert egy idő után nyilván átveszi az ember a külföldi ország szokásait, ragadnak ráuk dolgok, szokások, hagyományok, akarva-akaratlanul.

Olasz interjú: Elején nehezen érintette, mert a kulturális különbségeket át kellett hidalni, meg kellett szokni. A munka keresésénél nagyon nehezen érinti, megszokni azt a munkamorált, hogy ott annyira nem fontos a papírok, végzettségek, vagyis inkább az interjú a fontos és több körös szokott lenni ezáltal, így az is egy hosszabb procedúra, amit meg kellett szokni.

Nyilván ez a kérdés, mindenkinek nehéz először, de idővel mind a hárman hozzá tudtak szokni, már csak beilleszkedés terén is, mindenkinek volt valaki, aki megkönnyítette az életüket így az elején egy külföldi országban.

Kilencedik kérdésemben más elhagytam a hagyományokat és a család témakörét, így azt kérdeztem tőlük, hogy „Milyen volt az első benyomásod az új kultúráról és a helyi emberekről?”

Holland interjú: Az első benyomás az volt, hogy nagyon magasak a holland emberek, illetve nagyon lazák az emberek, annyira nem veszik komolyan az életet mondhatni, de rengeteget dolgoznak. Itthon inkább feszültebbek még a munkában is, igaz, hogy a hollandok sokat dolgoznak, de lazábban veszik. Mondott is erre egy példát, hogy ahol a gyakorlatát végezte kint, ott mikor bejött nyáron a nagy meleg, a főnök mindenkit 1-2 órával előbb elengedett, körlevelet írt, hogy menjen mindenki, élvezzék a jó időt, napsütést. Tehát amúgy komolyan veszik a munkát meg ha munka van az kemény, de mégis lazábbak, mint itthon.

Német interjú: Az első benyomása során nem érte nagy meglepetést, nem sokban különböznek szerinte a magyar és a német emberek. Amit még említett, hogy például karácsonykor nekik hagyomány, hogy minden családban körbe ülnek a karácsonyfa körül és énekelnek, jobban is

szereti a német karácsonyt, mint itthon, mert azt állítja, a német karácsony meghittebb és „szentebb”, mint a magyaroké, pedig a magyaroknál is ez a legnagyobb és legnépszerűbb ünnep.

Olasz interjú: Mivel nagyjából benne van a kultúrába, mert apukája olasz és nyilván hozza magával, így neki nagyon újdonság nem volt, viszont a barátjának, akivel kiköltözött, voltak. Ilyen volt például, hogy nagyon fizikálisak, olyan értelemben, hogy akár bemutatkozásnál is nyújtotta a kezét és nem elfogadják, hanem inkább megölelik egymást, ezzel köszönve a másoknak. Illetve ez abból adódik, hogy nagyon családcentrikusak, nagyon emberszeretők. Ezt úgy mutatják ki, hogy munka után az emberek nem hazamennek, hanem először a mamához mennek be beszélgetni és csak utána haza. Ők a család fejei általában. Kultúrában nagyon gazdagok, sok művészeti dolguk van, maga az étel, kultúra is hatalmas dolog. Abban rejlik ez meg, hogy ők csak olyan kávék isznak például ami csak ott van náluk, nem próbálnak újat, mert úgy gondolják, hogy az a legjobb, ők azt szeretik.

Összességében, ahogy ezt az egyik kérdésben is előhozták, hatalmas különbségek nincsenek, még emberek között se. Nyilván más mindenki, úgyhogy egy másik országnál is nyilván minden más egy picit, de nem olyan szinten, hogy ne tudtak volna hozzászokni, főleg, hogy a 3 emberből, ketten a családhoz mentek, így ez nekik még könnyebb volt.

Ha már kultúra akkor a tizedik kérdésben muszáj volt rákérdezni arra, hogy „Megtartottad-e a magyar szokásaidat, akár a főzés kultúrájában vagy valamilyen hagyományban?”

Holland interjú: Ahogy ezt már említette is, nagyon nem tudott olyan jól főzni az elején, viszont mivel szereti a magyar ételeket, minél többet főz, annál több magyar ételt is készít. Próbál mindig fejlődni. Tehát abszolút tartja a hagyományokat, amiket például itthon is csinált, nem válik teljes „holland emberré”, de ugye a beilleszkedéshez valahol az ember felveszi azt a kultúrát is.

Német interjú: Megtartotta, mert ugyan úgy főz magyar ételeket, ünnepli az ünnepeket, sőt volt olyan összejövétel, ahol kimondottam örültek, hogy magyar ételeket ehetnek. Egyik munkahelyén volt, hogy magyar zenékre dolgoztak, mert annyira tetszett nekik, tehát ezt is megtartotta. Tehát igyekszik megtartani, a lehető legkevesebbet változni.

Olasz interjú: Ő sose tartotta a magyar ételeket a kedvencei közé. Szereti őket meg néha jól esnek az igazi magyar ételek, mint például a lecsó vagy húsleves, de mindig is az olasz konyhát preferálta. A tésztákat a könnyű ételeket, salátákat, nagyon szereti a friss halételeket, tehát inkább az olasz konyhát preferálja. Illetve érdekesség, hogy negyedannyi gyorséttermet is találnak az országban, ez hozzájárul ahhoz is, hogy mindig friss ételleket kapsz, friss zöldséget és salátát, így nagyon nincs is rájuk különösebben igény.

Mint, ahogy ezt is említettem már, sikerült mindenkinek megtartani a magyar szokásokat, bármilyen téren is, hiszen itthon ezt képviselték, teljesen senki nem akar megváltozni.

A következő kérdésben megkérdeztem tőlük, hogy „Hogyan segített a személyes vagy online közösségi háló a beilleszkedési folyamatban?”

Holland interjú: Amikor kiment Hollandiában, pont Covid járvány volt még, úgyhogy nagy összejövetelekre nem is mehetett, mivel nem voltak akkor még, tehát nehezen indult meg neki, inkább az osztályból lett jóba több emberrel is. Majd mikor gyengültek a korlátozások akkor kezdtek így többet összejárkálni barátokkal, ismerősökkel. Legszorosabb kapcsolatai is innen vannak, mivel sokkal közvetlenebbek ott az emberek, még így is, hogy kiköltözés után nem egyből járt az edzőterembe.

Német interjú: nem sokat segített neki, mert nem online ismerkedett, hanem személyesen vagy iskolába, vagy munkában. Illetve WhatsAppot használnak online beszélgetésre amire mondta is, hogy jobb, mint egy Messenger, mert csak azzal tudsz beszélgetni, illetve rád is csak az írhat, akinek megadtad a számodat. Ezeket az online platformokat már csak arra használja, hogy fent tartsa a kapcsolatot, nem ezen kezdett el ismerkedni.

Olasz interjú: Könnyebbség volt neki, hogy a két unokatestvére, nagybácsi, nagymama, szoros családi barátok azért kint élnek, tehát nem teljesen egyedül volt az ember, viszont barát szempontból teljesen a nulláról indult ő is. Itt is, mint mind a két említett országban a WhatsApp-ot preferálják és azon tartják a kapcsolatot az emberek, így nyilván arra át kellett szoknia. De főleg mivel próbál magának programokat csinálni, amíg nincs munkahelye inkább előben próbál barátkozni és minél több embert megismerni, ő se nagyon hisz ebben az online ismerkedésben.

Egyhangú válaszokat kaptam itt is, hogy külön segíteni nem segített a közösségi háló, nyilván kapcsolatfenntartásban nagyon jó, ha van, de senki nem ezen keresztül ismerkedett inkább, hanem személyesen, munkában vagy iskolában.

Tizenkettedik kérdésem az volt, hogy „Hogyan hatott a nyelvi készségeid fejlesztése a beilleszkedési folyamatodra?”

Holland interjú: Mint mondta az angollal neki nem volt problémája, mivel előtte is nagyon jól beszélt, sőt ebben az interjúban is néha könnyebb volt neki angolul válaszolni, mint magyarul, így itt is néha kétnyelvű válaszok jöttek, ez sokat segített neki a beilleszkedésben.

Német interjú: Nagy hatással volt a beilleszkedési folyamatára, hiszen az elején ahogy említette nem nagyon tudott németül, majd iskolában megtanulta az alapokat és azzal kezdett el dolgozni, már csak ez, hogy munkában beilleszkedett segítette a nyelvi fejlődését, és az, hogy fejlődött a nyelve segítette szintúgy a beilleszkedésben, tehát elég nagy hatással volt rá. Majd mikor nagyobb szintű nyelvvizsgát megszerezte, akkor tudta már intézni magától is a hivatalos ügyeket, ez szintén minél többet csinálta, annál jobban fejlődött a nyelvi készsége is. Majd később már a barátaival is csak németül beszélt, és így, hogy most egyetemre jár már, mindent németül tanul és egyre jobb és jobb a kommunikációja.

Olasz interjú: Ahhoz nem volt hozzászokva, hogy életszinten beszélje a nyelvet, ezt arra érti, hogy például ügyintézésnél lehet nem menne már olyan folyékonyan neki, mivel otthon csak apukájával beszél olaszul, ami nyilván egy hétköznapi olasz, így neki is voltak nehézségei az elején, de mivel félig anyanyelve, így könnyen és gyorsan visszarázódott bele. Illetve mikor régebben egy-egy hetekre mentek ki a barátjával családot látogatni (barátja nem tud olaszul), a hét vége felé már nem kellett neki se fordítani a két nyelv között, hogy tudjanak beszélgetni, tehát viszonylag könnyen megtanulható nyelv és mivel fiatalok, ők is ezért elég gyorsan alkalmazkodnak és tanulnak bele. Mivel állandóan használják már maguk között is, így sokkal egyszerűbb nekik és könnyebben belerázódnak a nehézségekbe is.

Mindenkire jó hatással volt, hiszen, ha tudtak egy keveset, ha nem akkor is mindenki úgy érezte, hogy fejlődni kell az adott nyelvből, és így, hogy munka, iskola volt az elsődleges, mindenki elég gyorsan belerázódott, vagy valaki visszarázódott, tehát elég jól hatott ez mindenkire.

Majd a tizenharmadik kérdésben a különböző támogatásokra voltam kíváncsi így azt kérdeztem tőlük, hogy „Milyen támogatást kaptál a helyi közösségektől a beilleszkedési folyamat során?”

Holland interjú: Szerzett barátokat, így nem érezte magát nagyon egyedül, meg nem csak ő volt az „új”, így többször is volt, hogy többen összeültek és akkor egymásnak segítettek, akár csak tanulás vagy az életben, ki milyen dolgokat ismert meg itt Hollandiában. Rengeteg más nemzetiségű osztálytársa volt még például bolgár, litván, vietnámi, osztrák, illetve egy másik magyar osztálytársa is volt rajta kívül.

Német interjú: Fontos szerepét érzi a helynek, ahol lakik, mivel Németországba egyre több külföldi ember érkezik, nagyon felkapott lett a hely, mivel az első ilyen támogatás, ami eszébe jutott az volt, amit a „bevándorlók” kapnak. Azok, akik pont most érkeztek az országba és még nem tudnak dolgozni vagy nem dolgoznak még. Ők ugye a befizetett adókból kapnak támogatásokat, mivel vele is így volt az elején, abban az egy-két hónapban amíg, az iskola se kezdődött még el. Illetve ahol, fontos a németeknek, hogy honnan jöttek a magyarokat nagyon szeretik a történelem miatt és ezt viszik tovább generációról generációra ezért, ahogy csak tudják, segítenek támogatják őket a beilleszkedésben.

Olasz interjú: Konkrét támogatást nem mondott, viszont, ha dolgoznak akkor már támogatják őket akár a munkában, akár csak a beilleszkedésben, hiszen szeretik a külföldieket, szeretik konkrétan ott is a magyarokat, tehát nagyon kíváncsiak, hogy ők milyenek, miket képviselnek. Nagyon érdeklődők, azt mesélte, hogy néha még próbálják is megtanítani a nyelvet az ottaniaknak, mivel érdeklik őket. Tehát összességében nagyon befogadók és inkább abban támogatják őket, hogy nekik is minél könnyebb legyen.

Következő kérdésemben arra voltam kíváncsi, hogy „Mennyire sikerült szociális kapcsolatokat kialakítanod az új környezetben?”

Holland interjú: Már korábban megválaszolta viszont elmondta, hogy van neki 3-5 ember az, akire tényleg mindig számíthat, és segítenek neki. Ő az inkább kevesebb jó barát híve, mint, hogy legyen több barátunk, de abból kevés ember mondhatni „igaz”, amivel én is teljesen azonosulni tudok.

Német interjú: A munkája és a tanulmányai során, elég sok emberrel ki tudott alakítani szociális kapcsolatot. Viszont mivel zárkóztak, sokszor ő se tudja, hogyan viszonyuljon hozzájuk, mert ugye nagyon nem beszélgetnek privát dolgokról, így több idő kell a kapcsolatok kialakítására, ami fenn is marad.

Olasz interjú: Sikerült ilyen alapszintű kapcsolatokat kiépítenie, az olaszok nagyon közvetlenek, emberszeretőek, barátságosak, úgyhogy ilyen kapcsolatokat elég könnyen ki

tudott építeni. „Ahhoz, hogy szorosabb barátság alapú kapcsolatokat kiépítsek kicsit több idő kell nekem”, mondta mivel neki is meg kell nyílni felfedezni Milánót, még így is, hogy ott született, azért az már régen volt.

Mindenkinek, viszonylag gyorsan sikerült kialakítani a kapcsolatait, barátokat is gyorsan szereztek, ezzel nem volt probléma. Mind a hármam elég nyitott személyiségek, így mondhatni könnyen ment ahhoz képest, hogy teljesen „idegen” országban próbálkoztak. Persze a kulturális különbségek miatt egy-egy országnál könnyebben, máshol nehezebben megy.

Tizenötödik kérdésben érdekelt, hogy „Hogyan értékeled azokat a kezdeményezéseket vagy programokat, amelyeket a befogadó országban a külföldi beilleszkedés támogatására hoztak létre? Például: pub, közösségi helyszínek”

Holland interjú: Nem nagyon járt így el ilyen közösségi helyszínekre, azonban egy Magyarországon sem volt jellemző. Ami segített neki például az, hogy olyan szórakozóhelyekre ment, ahol külföldi diákok többen vannak, mint például a hollandok. De ide is egyszer-kétszer, inkább, ami segített neki, az a holland barátnője volt, akivel mentek például edzőterembe, ahol egyre több embert ismertek meg.

Német interjú: Itt Németországban elég kevés ilyen helyszín van, ezért szereti jobban Budapestet, ahogy mondta is, hogy nagyobb az élet. Ahol lakik ez egy kisebb város és általában nem nagyon találkozik ilyen helyszínekkel, csak szomszédos nagyobb országokban, de még ott se jellemző. Ahogy mondta, „hogy étterem is alig van, nemhogy jó étterem.” Összességében nem nagyon jár ilyen helyszínekre a fent említettek miatt. Azt is ajánlja, hogy aki ismerkedni, vagy ilyen helyszínek miatt akarna ide kiutazni ne jöjjön, mert alig van ilyen az országban.

Olasz interjú: Szerinte nem nagyon van, mert ők, alig beszélnek angolul, arra utal, hogy annyira nem nemzetközi, barátságosak attól függetlenül még, csak így közvetlenül nincsenek ilyen helyszínek. Azt említette, hogy ilyen egyetemi campusokon biztos, hogy vannak, mivel ott azért mégis a kapcsolatok építése még a cél valamilyen szinten, viszont így városokban nem nagyon vannak ott sem.

Viszonylag mindenki azt mondta, hogy ilyen helyek nem nagyon vannak, maximum ilyen egyetemi campusoknál, de mivel ők itthon se, jártak ilyen helyszínekre, mondhatni kint se keresték, és nem is találták. Inkább itt is a kialakult kapcsolataikat használták, velük programoztak, ismerkedtek.

Következő kérdésem az volt, hogy „Milyen kulturális eseményekben vagy tevékenységekben vettél részt?”

Holland interjú: Ahogy az előző kérdésben is megválaszolta, nem nagyon járt így el ilyen eseményekre, így erről nem nagyon tudott mit mondani. Illetve amit említett, hogy ott ez nem nagy szokás tehát iskolák így nem szerveznek, csak ha a diákok maguk között megbeszélik akkor vannak ilyenek.

Német interjú: Elég sok német partin vesz részt, családi összejöveteleken, anyukájának a férjének által mivel ők németek. Volta fesztiválok, ami a német szokásokat követi, vannak városi fesztiválok nyáron, ezeket nagyon szereti, lehet enni, inni, vannak kisebb koncertek. Ami az ünneplést illeti, ezekben inkább nyugodtabbak, úgyhogy ezek nem is nagy események, csak ilyen pár órás kikapcsolódások inkább.

Olasz interjú: Nem nagyon, vesz részt ilyenekben, viszont egyszer, még mikor kisebb volt és nem lakott kint, a nagymamája utcájába volt egy utcai karnevál, tele kis bodegákkal, illetve étel ital, ez is amúgy egy szent ünnep miatt volt, és oda mentek kilátogatni, volt felvonulás is. Ilyen nemzeti ünnepeken vett részt, külön ilyen rendezvényeken még nem volt és annyira nem is tervez a jövőbe se menni.

Ahogy előbb is mondtam, nem nagyon jártak már itt Magyarországon se ilyen helyekre, így nekik ez nem volt annyira valid. Mind a hárman a kialakult új kapcsolatokra, barátokra támaszkodtak, akinek volt nyilván a családjára.

Tizenhetedik kérdésem az előző kérdésemhez tér vissza, hogy „Hogyan segítette ez a beilleszkedéset?”

Holland interjú: Nyilván erre se nagyon tudott válaszolni, mert nem jár ezekre, de próbálta saját magának kialakítani az életét a barátokkal, szűk kapcsolataival. Illetve amit mondott, hogy a legtöbb ilyen program, az fizetős volt.

Német interjú: Ez jobban segítette, mint a szociális platformok, mert itt nyilván személyesen találkoznak, megtapasztalta, hogy milyenek ők, miket szeretnek, milyen szokásaik vannak, ételeik, milyen zenét hallgatnak, ezért is szereti ezeket jobban.

Olasz interjú: Ez nagyban hozzájárul a beilleszkedéshez, mert ha a mostani fejével menne akkor ott a pillanatban biztos, hogy ismerkedne ő is az emberekkel, hogy picit azt érezze valaki, hogy jobban a közösség tagja. Nyilván itt sem életre szóló barátságok kötődnek, de nagyszerű hely és program ahhoz, hogy kicsit kijöjjenek ők is a komfortzónájukból, esetleg még jobban megismerjék a helyi embereket.

Összefoglalva, hárman, háromfélét, mondtak, de ez nem is volt probléma. Mindenki máshogy éli meg az új kapcsolatok ápolását, létrehozását. Mindenkinek más volt a kiköltözés, gondolok itt arra, hogy valakit a családja várt kint, valaki meg teljesen egyedül ment, így megoszlanak a vélemények.

Majd a következő kérdések más személyesebb kérdések voltak ilyen volt például ez is, hogy „Milyen kihívásokat jelentett számodra az oktatási rendszerrel való megismerkedés külföldön?”

Holland interjú: Nem nagyon jelentett neki kihívást mert az iskola nagyon jól elmondott mindent, le volt írva, kaptak könyvet is ezzel kapcsolatban, amibe csak az volt, hogy mi hogyan működik az iskolában, szünetek, osztályozás. Hollandiában például az osztályozás is máshogy volt, ott 1-10-es skáláig megy, tehát itt 5,5 a minimum, vagyis ami nálunk a kettes. Nem voltak kint olyanok, hogy szigorlat, meg zárthelyi dolgozat, de minden nagyon jól el van magyarázva.

Német interjú: Az egész az elejétől elég nagy kihívás volt, már csak a nyelvtudás miatt az elején. Egyetemet mikor kezdte még itt is érez nehézségeket a nyelv miatt, mert nyilván nem anyanyelv, illetve csak ő egyedül külföldi a szakról, kicsit más az oktatási rendszer is. Úgy érzi, kicsit több idő neki megtanulni a különböző dolgokat, mint egy helybelinek, mivel jól tud németül, de nyilván nem anyanyelve. Példát is hozott rá, hogy például, amikor zárthelyi dolgozatot írnak akkor ő neki még a kérdést is meg kell érteni lefordítani, majd reménye szerint jól megválaszolni. A többieknek csak megválaszolni kell jól és ebből adódott is már neki egyszer problémája, hogy a kérdést is félreértelmezte így a válasza sem volt helyes. Fontosnak érzi, hogy ő nyisson mert ő jött máshonnan és ha ezt nem teszi akkor őt fogják „elítélni”, hogy külföldi és ezért nem is barátkozik. Így neki inkább ezek a kihívások.

Olasz interjú: Neki annyira nincs jelen, mivel ő dolgozni megy ki külföldre és már nem iskolába beülni és tanulni, de családon belül tudott pár dolgot mondani. Ilyen volt például, hogy az olaszoknál rövidebbek a tanévek, mivel október elején kezdődik, majd május végén van vége, itt is meglátszik, hogy nem kényszerből járnak be, hanem kicsit élvezzék is, fontos nekik a családdal töltött idő, ebben is látszik, hogy milyen családcentrikusak. Illetve elhangzott az is, ami Hollandiában is jelen van, hogy 1-10-es skálán osztályozzák itt is őket, tehát ha ott kapnak 5-ös érdemjegyet, az ott éppen megfelelő. Illetve egyáltalán nem elvárás, hogy bármilyen felsővégzettségi papírod, mint egy diploma akár, ők az érettségivel is tökéletesen beérik, illetve sok helyen meg se nézik, nekik fontosabb, hogy például az interjúkon, hogy teljesítesz, az nekik fontosabb, hogy milyen ember vagy és nem a tanulmányaid.

Összefoglalva, kihívásokat mindenkinek jelentett, már csak a nyelv miatt, és amiatt, hogy teljesen új iskolába, új környezetbe még itthon is nehéz beilleszkedni. Illetve külföldön sok helyen, mint itt is, más az oktatási rendszer, más átlagokkal dolgoznak, más érdemjegyekkel, máshogy vannak a szünetek, vizsgák, így ezeket is meg kellett viszonylag gyorsan szoknia mindenkinek.

Tizenkilencedik kérdésem az volt, hogy „Milyen tanulságokat vontál le a külföldi beilleszkedési tapasztalataidból?”

Holland interjú: Azt vontam le, hogy mennyire ki kell lépni a komfortzónából, csak saját magadra számíthatsz, bíznod kell magadban, hogy sikerüljön minden, amit elterveztél. Illetve amit elmondott, hogy megismerte, kiismerte magát végre, ez volt nála a fő indok.

Német interjú: Azt vontam le, hogy akárhonnan jöttél, valamilyen szinten kívülállónak érzed magad, mivel nem a te országod, nem a te nyelved és ezért egyre erősebb a honvágy. Muszáj egy kis időt adni magunknak, hogy beleszokjunk, nehéz így eljönni otthonról és teljesen máshol új életet kezdeni. Nagyon meg kell gondolni mielőtt ilyen elhatározásra jutunk, hogy biztosak vagyunk e benne, nagyon át kell gondolni, mérlegelni a jó és rossz dolgokat. Illetve a nyelvre mindenféleképpen a költözés előtt nagy hangsúlyt kell fektetni, ne nulla nyelvtudással menj ki, ha nincsen segítséged, mert ez nagyon megnehezíti a dolgodat.

Olasz interjú: Az volt az egyik legnagyobb tanulság, „hogy mennyivel emberszeretőbbek, és én is mennyivel jobb ember tudok lenni egy ilyen közegben”, ez az egyik ilyen tanulság és ezzel kapcsolatban pedig buzdítja barátait, ismerőseit és sok barátját már kivitte magával, hogy ők is megtapasztalják, hogy milyen emberek is az olaszok.

Összefoglalva mindenki a saját témájában elég jó tanácsokat adott, amik ténylegesen segítenék egy újonnan kiköltöző személyt, hiszen ők ezeket már átérték.

Utolsó előtti kérdésemben kíváncsi voltam arra, hogy „Milyen tanácsokat adnál másoknak, akik hasonló külföldi beilleszkedési kihívásokkal szembesülnek?”

Holland interjú: Azt tanácsolná, hogy többre képes az ember, mint amennyire gondolja, és adjon magának mindenki időt, mivel elköltözni egy idegen országba sokkal több nehézséggel jár, mint akár elköltözni csak külön itthon. Neki két évébe telt, mire nagyjából mindent kialakított, mindenbe beleszokott, otthonosan mozog, illetve a barátok szerzése nagyon nagy előny főleg, ha helyi embert találsz, mert nagyon sok mindenben tud segíteni. Merj kilépni a komfortzónádból, mert ha még nem is jönne össze, akkor is annyi mindent tanul az ember, és tapasztal és azt már soha senki nem veheti el tőle.

Német interjú: Az első, amit megemlített az az volt, hogy a nyelv az mindenféleképpen menjen valamennyire mire kiköltözünk, merjenek kérdezni főleg, ha valaki egyedül megy ki, mert úgyis fognak segíteni, érdeklődjenek a kultúra iránt, kicsit meg kell változni, alkalmazkodni ne csak a saját szokásainkhoz ragaszkodjunk. Fontos a beszélgetés, merjenek a külföldi nyelven beszélni, azzal is javul a nyelvtudásuk, a szókincsük, még akkor is, ha hibásan beszélsz úgyis értik és segíteni fognak.

Olasz interjú: Türelmesnek kell lenni, semmi nem megy azonnal, se az országban, se egy külföldi országban. Legyen nyitott, próbáljon alkalmazkodni, nem kell egyből úgy viselkedni, mint az olaszok, csak nyissunk feléjük, lássák, hogy próbálunk beilleszkedni, alkalmazkodni.

Összességében hasonló válaszok érkeztek, egyetértenek ebből a szempontból.

Utolsó kérdésem már maga a tartózkodást taglalta, hiszen az volt, hogy „Az elmúlt évekből mit vontál le, szeretnél ott maradni az országban vagy visszajönnél Magyarországra?”

Holland interjú: Azt vont le, hogy ő maradna még ott az országban, mivel ugye kellett egy kis idő mire kialakult az élete, most érzi, hogy beindultak a dolgok és ezt nem hagyná most félbe, így keres munkát egyetem után és egy pár évig meglátja merre viszi az élet. Nem gondolja, hogy a jövőben hazaköltözne, de nem tudná most megmondani, ha úgy alakul, nem lenne szomorú, ha pár év után hazaköltözne.

Német interjú: Ő azt vonta le, hogy igaz, hogy azért ment ki, hogy a diplomát megszerezze német nyelven, mert ez hatalmas plusz, de benne van, hogy lehet majd vissza fog jönni Magyarországra és itt folytatja az életét. Megfordult a fejében az is, hogy nem magyar sem Németországban fog maradni, hanem egy másik országban, így előre nem tudja megmondani. Elsődleges célja, hogy a diplomát megszerezze és utána gondolkodik ilyeneken.

Olasz interjú: Ő szeretne ott maradni, mivel kötődnek oda emlékek, és rokonok is, szeretne ott családot alapítani, sokkal könnyebbnek érzi ott, hogy jobb életszínvonalon él. Viszont sokszor szeretne hazajárni mivel szülei mégis itthon vannak, és az egész élete mondhatni, mivel itt nőtt fel.

Összefoglalva úgy gondolom, hogy ketten nem biztosak még, hogy mit hoz az élet és hogy később esetleg családalapításnál is szeretnének-e még kint maradni, ami nem baj, nincsenek lemaradva semmiről. Egyik interjúzott mondta biztosra, hogy ha minden úgy alakul, ahogy eltervezték, akkor ők igenis kint maradnának ott élnék le az életüket.

4.1 Első fókuszcsoporthos interjú eredményei

Az első fókuszcsoporthos interjúmra 5 főt kérdeztem meg, akik 20 és 30 év között voltak, így elég megosztó véleményeket kaptam. Interjú alatt mindenki együtt volt és személyesen tettem fel nekik kérdéseket, összesen 10-et. Ezek a kérdések inkább ilyen átlagos, összefoglaló kérdések voltak, nem tértem ki konkrét témákra, mint a mélyinterjúknál. Az interjú körülbelül háromnegyed óráig tartott.

Az első kérdésem az volt, „hogyan milyen elhatározással mennétek ki külföldre?”. Összeségében mindenki említette a munkát, hogy legfőképp azért mennének, hogy megalapozzák a jövőjüket, tudjanak kint többet keresni és esetleg majd azzal itthon vagy bárhol máshol elhelyezkedni. Az egyik résztvevő konkrétan csak az élmények, tapasztalatok és a nyelv miatt menne ki. Szeretné megtapasztalni a nyelvet, milyen kint egy másik országban élni, vagy csak elhelyezkedni, beilleszkedni. Volt egy résztvevő, aki azt mondta, hogy az egyetemet mindenképp itthon fejezné be és maximum utána menne ki dolgozni, hogy tapasztalatot szerezzen és nagyobb jövedelemre tehesen szert egy munkahelyen, mert állítása szerint szakmájával ott könnyebb, így egy 2-3 évre menne ki dolgozni csak.

Második kérdésem az volt, hogy „Ki melyik országba menne ki és miért pont oda?”. Erre a válasza az 5 emberből 4 egy országot mondott és volt egy valaki, a legfiatalabb, aki inkább Spanyolország, Görögország, Olaszország, ilyen mediterránabb helyre menne ki, mert érdekli a kultúra és nem mellelleg szépnek tartja az országot és ez neki fontos. A másik 4 ember egyből

Svájcot említette, vagy valamilyen hasonló nyugati országot, mivel szerintük ott előrehaladottabbak, fejlettebbek és egyetem után könnyebb lenne ott elhelyezkedni. Más említette még szintén a tapasztalatszerzés miatt, illetve, hogy ott egészségesebben élnek, tisztábbak az emberek, kiegyensúlyozottabbak az emberek és nyilván jobb ott az anyagi jólét.

Harmadik kérdésem az volt, hogy „Hogyan készülnétek fel a kulturális különbségekre?”. Először azt említették, hogy utánanéznének még itthon, hogy milyen fő hagyományokat követnek, illetve aki kimegy valamilyen országba, azt nyilván érdekli és valamilyen szinten ismeri az országot, tehát nagyon felkészülni se kéne belőle. Valaki szintén ezt említette, hogy internetről vagy ha van ismerőstől próbálja megtudni a fontos információkat, illetve mondta, hogy nyilván úgy tud a legjobban megismerkedni ezzel, ha már kint van és benne él. Igazából nem tudunk úgy teljesen felkészülni csak majd beilleszkedni és kivívni a bizalmukat, hogyha látják, hogy felvesszük az ő mentalitásukat.

Negyedik kérdésem az volt, hogy „Hogyan készülnétek fel a kiköltözésre?”. Többen említették, hogyha meglehetnének akkor nyilván kiutaznának egy külföldi országba és ott helyben keresnének lakást, esetleg ingatlanost keresni. Hiszen, ha már kint tartózkodunk, akkor ott könnyebb lenne ez számunkra, ha meg ez nem lehetséges akkor nyilván online kell, itthonról ezt megoldani, tájékozódni. Itt mindenki egyetértett ezzel, hogy aki megleheti, hogy kiköltözik, az azt is megleheti, hogy akár egy hétre kimenjen, körbe nézzen, felmérje a terepet, megnézzék melyik környék szimpatikus neki, milyen szempontok vannak előtte, hogy hosszabb időre akarnak-e kimenni oda, esetleg az itthoni lakást eladják, kiadják, illetve, hogy munka vagy iskola közelben legyen a lakás, amit bérlünk.

Következő kérdésem az volt, hogy „Milyen módon tervezed megtartani az önazonosságod az új környezetben?”. Mindenki egyetértett ebben a kérdésben is egytől-egyig, hogy azért, mert valaki kiköltözik egy másik országba, attól még nem fog teljesen megváltozni, nem egy másik ember lesz. Nyilván nem adja fel az önazonosságát, de mivel próbál beilleszkedni, alkalmazkodni, így pár dologban változik mindenki. Nyilván a helyi kultúrát felveszed a nyelv és hagyományok miatt, de nagyon megváltoztatni nem tudnak ezek se.

Hatodik kérdésem az volt, hogy „Milyen hosszútávú célokat tűznél ki magadnak?”. Az egyetértés itt is jelen volt, mindenki először a jövőjét szeretné megalapozni, pénzt keresni, családot alapítani, majd utána jöttek a kisebb célok. Valaki említette, hogy akár egyik célja, hogy saját vállalkozást tudjon indítani külföldön. Valaki említett ilyen „közép-hosszútávú” célt is, ami neki abból áll, hogy az egyetemet itthon végezze el, majd legyen egy jó munkája legyen, hogy az alapokat megteremtse az itthoni jövőjéhez, de hosszútávon ő azt szeretné elérni, hogy saját vállalkozást indítson el.

Következő kérdésemben azt kérdeztem, hogy „Hogyan fogod kezelni az esetleges stresszt külföldön?”. Elhangzottak közé tartoznak, hogy barátságokat kötnek az ottani emberekkel, programokat csinálnak, vagy ha esetleg valaki otthon szeretné kezelni, akkor sport vagy jóga is elhangzott. Legtöbbször a társaságot és a barátot mondták, hogy nyilván társasággal könnyebb, de néha kell az az „énidő” amikor mindenki magába kezeli a stressz okozta dolgait. Valaki említette, hogy ő lehet ilyenkor állatot szerezne be, ha már új hely, új élet, egy kisállat társaságában kezdené, akkor vele is el lehet menni sétálni a természetbe, az is jó stresszlevezetés, kikapcsolódás.

Nyolcadik kérdésemben azt kérdeztem, hogy „Milyen terveid vannak az otthoni és a külföldi élmények összekapcsolására?”. A csoportom tagjai említettek több dolgot is. Benne volt az, hogy többször látogatnának ők haza a rokonokhoz, barátokhoz, vagy esetleg kihívni 1-2 hétre őket legalább addig is megmutatjuk nekik az országot, hogyan alakítottuk ki kint külföldön az életünket. Illetve, ha ez nem megoldható vagy nem sokszor ugye, akkor facetime hívások is sokat segíthetnek.

Kilencedik kérdésemben arra voltam kíváncsi, hogy „Hogyan tervezed ápolni vagy fejleszteni a kapcsolataidat?”. Az előző kérdéshez kapcsolták, hogyha az otthoni emberekkel akkor tartanák ezt a facetime, beszélgetést telefonon. Illetve, az ott már külföldön megismert kapcsolatokról lenne szó akkor, együtt felfedezni a dolgokat, ha meg csak akkor ismertük meg de már kint él akkor segíteni tud nekik, hogy hova érdemes elmenni, jó étterem, helyi nevezetességek, különlegességek, szokásokba bevezetni az újonnan érkezetteket és ez is ápolja a kapcsolatokat.

Utolsó kérdésem az volt, hogy „Mit gondoltok pozitív vagy negatív a külföldre költözés?”. Itt mind pozitívról, mind negatívról jöttek példák. Pozitív példákkal kezdenék, itt említették azt, hogy sokat tudunk kint tapasztalni, új embereket ismerünk meg, kapcsolatokat építünk ki, tanuljuk a nyelvet, új élethelyzetek, szituációk érnek minket. Negatívum is érkezett, mint például, hogyha kimegyünk és nem sikerül elérni a célt, vagy nem sikerül jó kapcsolatokat ápolni, nem sikerül a munkakör vagy akár nem ajánlanak jó fizetést hozzá, negatívum lehet, ha valaki nehezen vagy egyáltalán nem tud beilleszkedni, esetleg honvágya van, hiányzik a családok és a barátok. De összességében az 5 emberből mindannyian azt mondták a végén, hogy szerintük pozitív, és mivel senki se örökre tervezne kiköltözni, így bármikor vissza lehet jönni Magyarországra.

4.2 Második fókuszcsoporthos interjú eredményei

A második ilyen fókuszcsoporthos interjúmban ugyan ezeket a kérdéseket tettem fel, abban változott csak, hogy ez a csapat nem a 20-30 évesek, hanem a 15-20 évesek csoportját kérdeztem meg. Nekik egy kicsit nehezebb volt így előre látni, hiszen még vannak, akik nincsenek az egyetem közelében se, de szerintem pont ettől érdekes. Itt szintén 5 főt kérdeztem meg és az 1 órába szintén belefértünk. Olyan embereket kérdeztem, meg akik tudják, hogy nagy valószínűséggel el fogják végezni az egyetemet.

Először itt is azzal a kérdéssel kezdtem, „hogymilyen elhatározással mennétek ki külföldre?”. Itt viszonylag hasonlítottak a válaszok, hiszen többen mondták, hogy hallják, hogy manapság az egyetemi életet szeretik kint külföldön és ezért ott kezdik el az egyetemet. Valaki úgy gondolja, hogy majd, ha itthon elvégzi az egyetemet, utána menne ki talán egy-két évre dolgozni, és volt egy, aki megmondta őszintén, hogy még nem gondolkozott ilyenben, de abszolút „befolyásolható” ebben a témában.

A második kérdésem az volt, „Kimegyik országba menne ki és miért pont oda?”. Itt a legtöbben Angliát mondták, hiszen még viszonylag közel van, ki tudnak repülni rövid idő alatt, tudják fejleszteni tovább az angol nyelvtudásukat, nem melleleg így az egyetem is könnyebb lenne, mint, hogy egy teljesen új nyelven elkezdenek tanulni. A másik ország, amit még említettek Ausztria és Hollandia volt. Ausztriát is szintén a közelsége miatt, illetve jókat hallottak róla, Hollandia meg a nyelv miatt tetszene nekik, mivel ott is még elég elterjedt az angol nyelv, tehát azt is fel tudják még használni. Ez kicsit váratlanul ért mert megmondom őszintén azt hittem inkább ilyen mediterrán országokat fognak mondani, mint Spanyolország, Olaszország vagy akár Portugália a szépségük és az idő miatt.

A következő kérdésem „Hogyan készülnétek fel a kulturális különbségekre?”. Volt egy személy, aki azt mondta, hogy előtte ő kimenne, ha lehetne és akkor abból már tud információkat szerezni, körbe nézni, kultúrát megismerni és azzal az embereket is kicsit jobban kiismerni. Ezzel többen nem értettek egyet, mivel nyilván ez mind jó lenne, de nem mindenki tud ilyen fiatalon kiutazni, csak azért, hogy megismerje kicsit jobban az országot. Illetve az megint más, ha nyaralás miatt volt már valaki ott. Így a többség azt mondta, hogy barátoktól, internetről kezdik el megismerni, felkutatni az adott országot, hiszen nekik az a legkézenfekvőbb, és majd, ha lesz lehetőség akkor megnézni személyesen is.

A negyedik kérdésem az volt, hogy „Hogyan készülnétek fel a kiköltözésre?”. Erre a kérdésre elég hasonló válasz jött, mint az első interjúban. Ha van rá lehetőség, akkor, ha tudnak kimennek előtte, körbe néznének az iskolák, albérletek között, hogy ne online kelljen. De ha

esetleg nem lenne erre lehetőség, akkor online, vagy külföldi közvetítők segítségével lehet ezt megoldani.

A következő kérdésem az az volt, hogy „Milyen módon tervezed megtartani az önazonosságod az új környezetben?”. Erre a kérdésre is ugyanaz a válasz jött, mint az előző interjúban. Senki se gondolná, hogy nem lenne önazonos csak azért, mert kiköltözik egy másik országba. Nyilván a beilleszkedéshez fontos, hogy felvegyük és tiszteljük az új kultúrát, hiszen ez segíthet barátokat, ismerősöket szerezni. Fontos az ottani nyelv használata, de ettől sem válunk önazonossá. Az egyik megkérdezett személy azt mondta, hogy „azért mert egy másik országban élek ugyanúgy szeretni fogom a kutyámat, még akkor is, ha a barátaim nem szeretik”. Tehát ők is egyetértettek abban, hogy azért, mert külföldre költözik valaki meg kell tartani a saját személyiségünket, önazonosságunkat, hiszen ezektől vagyunk azok, akik vagyunk.

A hatodik kérdésem az volt, hogy „Milyen hosszútávú célokat tűznél ki magadnak?”. Egyöntetűen azt mondták elsőre, hogy nyilván az egyetem elvégzése lenne a fő cél. Azon belül, hogy fejlesszék magukat, mint nyelvtanilag, mint technikailag. Az órák, szakmai dolgok elsajátítása és ezzel talán egy munka iránti kapcsolat szerzése sem ártana, így hátha kint akarnának maradni dolgozni is. Ezeket mindenki mondta, viszont volt egy személy, aki azt is felhozta, hogy neki célja, hogy jobban megismerje magát, tehát, hogy mit szeretne majd dolgozni, hogyan állna helyet egyedül egy külföldi országban.

A következő kérdésem az volt, hogy „Hogyan fogod kezelni az esetleges stresszt külföldön?”. A többség itt a barátokat mondta, akiket esetleg kint szereztek, velük elmenni programozni, kikapcsolódni vagy akár csak beszélgetni. Mondták még a családot is, ezt mindenki felhozta, hogy lehet nincsenek kint velük, de telefonálni bármikor lehet, illetve, ha egyetem alatt olyan időszak van, akkor egy rövid hazaruccanás is segíthet ezen. Volt, aki a sportot hobbikat mondta, még ezen kívül. Ezekkel is el lehet terelni a figyelmet, vagy kikapcsolódni, éppen ki mit szeretne csinálni. Fontos az embernek a barátai, család, kapcsolatai, hiszen társas lények vagyunk, tehát kell ez nekünk, fontos a feltöltődéshez.

Nyolcadik kérdésemben arra voltam kíváncsi, hogy „Milyen terveid vannak az otthoni és a külföldi élmények összekapcsolására?”. Az első válasz mindenkinek a facetime hívás, vagy sima telefonbeszélgetés volt, hogy ők ezekkel a módszerekkel kapcsolnák össze. Említették még azt is, hogy fotókat, videókat küldenek, ha éppen olyan helyen járnak. Így csak rávezetés után jutott eszükbe az, hogy nem csak ők tudnak hazalátogatni, hanem a családtagok, barátok is ki tudnak menni látogatóba pár napra, vagy akár egy hétre is. Ezalatt az idő alatt meg lehet nekik mutatni az országot, akár az egyetemet, a különböző boltokat, piacokat akár. De a

leggyorsabb és legkézenfekvőbb megoldás nekik a telefonálás, videóhívás volt, így azon keresztül is képesek valamilyen szinten bemutatni, amit szeretnének.

Utolsó előtti kérdésem az az volt, hogy „Hogyan tervezed ápolni vagy fejleszteni a kapcsolataidat?”. Itt a kinti kapcsolatokat vették figyelembe és azokra mondtak példákat. A nyitottságot mondták először, hogy anélkül nem lehet új kapcsolatokat kialakítani, illetve barátkozni. Fontosnak tartják még azt is, hogy az adott kultúrát felvegyék és kövessék, ezzel is szimpatikusabb emberek lesznek a külföldiek szemében. Ezzel, ha akár csak egy helyit tudnak találni, azt mondták onnan könnyebb lesz, hiszen ők el tudják vinni őket akár a barátaikhoz, ilyen közösségi helyekre, és ott is egyre több embert tudnak megismerni.

És akkor az utolsó kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy „Mit gondoltok pozitív vagy negatív a külföldre költözés?”. Vegyesen jött mindenkitől válasz, mindenki említett pozitív, illetve negatív dolgot is. A pozitív oldalhoz sorolták azt, hogy nagyobb lehetőségek állnak előttük és több lehetőség is. Új embereket, kapcsolatokat ismernek meg, alakítanak ki, ami bármikor jól jöhet, akár egy későbbi munkában vagy bármi segítségben. Említették még a megélhetést, hiszen valószínű olyan helyet választanának, ami ebből a szempontból fejlettebb Magyarországnál, így nyilván ez egy pozitív tulajdonsága lesz. Majd negatív tulajdonságból is tudtak mondani. Ide sorolták az új egyetemre való beilleszkedést, a lakhatás megtalálását, akár itthonról, akár már ott helyben, hiszen nem nagyon vagy egyáltalán nem ismerik az országot. Említették még a nyelvet, hiszen, ha tudnak is egy kicsit az adott nyelven, az se lesz elég, például ügyintézésnél, de iskolában sem. Illetve a család hiányát, hiszen itt nem csak az történik, hogy kirepülnek és külön laknak, de ugyan abban az országban, városban, hanem egy teljesen idegen helyen, idegen emberekkel, kultúrával kell nekik elkezdni az életüket, és gyorsan felvenni a fonalat, a gyors beilleszkedés miatt. Így nem tudtam pontosan eldönteni, hogy most ők, hogy látják, pozitív vagy negatív egy ilyen költözés, ezért rákérdeztem és egy szóval az 5-ből 4 ember azt mondta, hogy ez pozitív. Az ötödik személy az volt, aki még nem teljesen biztos, hogy ő tényleg külföldön járna egyetemre, hanem majd inkább a munkát vállalna-e külföldön.

5. Következtetések és javaslatok

5.1 Következtetések

A szakdolgozatom vége felé következtetéseket vontam le a szakirodalomban és úgy érzem elég sok mindent sikerült összegyűjteni, különböző témákat, összefoglalásokat. Több országra és témára is kitértem, ahol különbözőleg illeszkednek be. Illetve fontosnak találtam, hogy a 2 nagy témát fogjam meg, vagyis az egyetemet külföldön és a munkát, munkalehetőségeket külföldön. Úgy érzem sikerült mind a két témát hasznosan feldolgoznom, hiszen sok mindent tudtam meg a kinti egyetemi létről is. Így ezeket a következtetéseket vontam le:

- Az általam megkérdezett fiatal korosztály nyitott a külföldi munka- vagy tanulmányok iránt. Hiszen előttük van még a karrierépítés, a családépítés, és ezekhez meg kell szerezni a minél jobb munkahelyet -és vagy diplomát.
- Következtetésként vontam le azt is, hogy ahhoz, hogy ez mind sikerüljön kell egy anyagi háttér, még akkor is, ha az adott országban könnyebb a lakhatás. Fontos, hogy tudjunk nyitni és ezzel is új kapcsolatokat építeni, ezzel is előrébb jutva és megkönnyítve a saját dolgunkat.
- Mielőtt meghozunk egy ilyen nagy döntést, győződjünk meg róla, hogy tisztában vagyunk-e a kultúrával, nyelvvel, hagyományokkal, hiszen ezek is mind csak az előnyünkre válnak.
- Észrevettem, hogy aki bármilyen szempontból kimegy külföldre, az nagy valószínűséggel tovább marad kint, mint a tervezett idő, hiszen olyan nagy különbségek vannak a két ország között, illetve, sikerült neki úgy beilleszkedni, megismerkedni, hogy nem szívesen hagyná ott.
- 3 fő országot ismertem meg, ahova ténylegesen sokan mennek, a szakirodalom alapján. Ausztria, Németország és Anglia az a 3 ország, hiszen közel van Magyarországhoz, Unió tagjai, (mai nap Anglia már nem) illetve itt vették észre azokat az előnyöket, amiket a külföldön megszerzett diploma, vagy a munkavállaló tud nyújtani, ami miatt megéri az embereknek a kiköltözés.
- Következtetésként vontam le a befolyásoló tényezőket is, hogy egyöntetűen hasonló pár dolgot mondtak ezek az emberek, akik kimentek külföldre. A lakhatás, az árak, az oktatás az egyetemeken, a különböző bérezések, juttatások, ezek mind pozitívabbak, mint itthon, ezért gondolkoznak el ezeken.

5.2 Javaslatok

A javaslatokat a köbvetkeztetések által ajánlanám a külföldre költözőknek. Két témáról szeretnék beszélni ebben a pontban. Az egyik az, hogy a külföldiek, hogyan tudnának segíteni beilleszkedni az oda érkező magyaroknak, a másik pedig, hogy a magyar beilleszkedőknek miket lehetne tanácsolni a könnyebb beilleszkedés érdekében. Az oda érkező magyaroknak hatalmas segítség lehet, ha az adott országban van ismerőse, barátja vagy családtagja kint, akik mindenben tudnak neki segíteni. Viszont van olyan, mikor az oda érkezőnek nincsenek kint kapcsolatai. Ilyenkor az első legfontosabb, hogy nyitottak legyünk és találjunk valakit magunk mellé. Ha megvan az a megfelelő személy, barát, akkor nekik kell igazából átvenni a „vezetést”, hiszen ő ott a helyi. Sokat segíthet, ha megoszt vele fontos információkat az országról, mit szeretnek és mit nem, a kultúráról, szokásokról és életmódról. Ez már egy biztos kiindulópont abban, hogy megismerje az adott ország lakosait és könnyebben menjen a beilleszkedés. Fontos lehet még azonban a nyelv is. Sok helyen nem szeretik, ha csak az angolt használják, valahol elvárják, hogy a saját anyanyelvükön beszéljen az országban, ám ez nem mindig megy könnyen. Ebben is segíthet az ottani kis mankónk a nyelv gyakorlásában, vagy bemutatthat különböző tanfolyamokra, csoportos beszélgetésekre, ahol ebben segítenek az oda érkező magyarnak. Hiszen, ha a nyelvet gyorsan el tudja sajátítani azzal nagyon sok mindenben már nem is kell segítség. Fontosnak érzem, hogy a helyi szokásokat is bemutassa neki. Mivel ott fog egy ideig lakni, így tudnia kell az ottani ünnepekről, hagyományokról és ételekről is, illetve szerintem erre kíváncsiak is az odalátogatók, akár egy évre jön akár 10 évre. Át kell vennie szépen lassan a szokásokat, de csak addig amíg önazonos tud maradni, és ezzel már több kapcsolatot is tud építeni, hiszen van közös téma az illetékes országról is. Illetve maga a kapcsolatépítés. Úgy érzem, hogy az a személy, aki mondhatni a szárnyai alá veszi a magyar kiköltözőt, fontos lenne megmutatni a különböző kapcsolatépítési, kommunális helyszíneket. Illetve a saját baráti társaságába is be tudja mutatni, el tudja vinni programozni, ezzel megkönnyítve a dolgát. Úgy gondolom pont annyira, ha nem jobban, fontos az ott élő dolga és segítése, hiszen van ilyen helyzet mikor a magyar kiköltöző sajnos tényleg senkit nem ismer és ezzel hatalmas löketet tud neki adni. Illetve beszéljünk arról, hogy a magyar beilleszkedőnek miket lehet tenni a könnyebb beilleszkedés érdekében. Legfontosabbnak tartom a nyelvtanulást. Általában nem mindig egy váratlan döntés miatt megyünk ki külföldre, így, ha előre tudjuk, kezdjük el tanulni az adott ország nyelvét, hogy ne csak az angol tudásukra hagyatkozzanak, hiszen mint említettem, nem mindenhol szeretik, ha csak az angol nyelvet tudjuk. Illetve egyszer úgyis el kell sajátítani, ahhoz, hogy ott kint tudjunk egyedül élni, ügyet intézni és hasonlók. Szintén fontosnak tartom a helyi kultúra megismerését is. Tudjuk, kikhez megyünk ki élni, pozitív és negatív tulajdonságaikat, életmódjukat, kultúráikat, nehogy megsértsünk bármit is, hiszen minden ország más a maga módján. Az ember egy társas lény, így vágyik az emberek társaságára, ezért

fontosnak érzem a nyitottságot, és kíváncsiságot, annak érdekében, hogy az emberi kapcsolatok építsen fel magának. Barátok, családok keresése segíthet a társadalmi beilleszkedésben is. Ehhez viszont hozzájárul, hogy legyünk nyitottak, érdeklődők az új élményekhez, szokásokhoz és programokhoz, hiszen ezzel sokkal gyorsabban fogadnak el minket. Segíthet akár egy-egy ilyen kulturális csereprogramon való részvétel. Ezzel már van egy kis társaságunk második családjunk, akikkel lehet kommunikálni, megmutatják a helyi nevezetességeket, kultúrát, érdekességeket, nem mellesleg egy jó társaság része is lehet. Illetve nagyon fontos, hogy nyugodtan kérjenek segítséget. Merjék használni a hangukat, hogyha bármi olyan helyzetbe kerülnek, ahol elvesznének, nem tudnák mi a helyes. Ez szintén segít a beilleszkedésbe, mert máris beszéltünk valakivel, aki utána akár még több dologban is tud segíteni beilleszkedni vagy tanácsot adni. Úgy gondolom mind a két félnek fontos, de hasonló dolgokat kell előtérbe helyezni, ahhoz, hogy a másiknak vagy akár magának segítsen, aki kimegy egy külföldi országba tanulni vagy dolgozni hatalmasat kockáztat, ezért is fontos, hogy mindent tegyen meg annak érdekében, hogy ez működni tudjon.

6. Összefoglalás

Dolgozatomat két cél vezérelte igazán. Az egyik, hogy én magam is jobban megismerjem a témát a külföldi beilleszkedés folyamatát, illetve, hogy a mélyinterjúim és a fókuszcsoporthozos interjúim által ezt be is tudjam mutatni. Fő célom, hogy felmérjem a jelenleg külföldön élők motivációját és a korosztályom véleményét a külföldi beilleszkedés kapcsán.

A szakirodalmi feldolgozás alatt ügyeltem arra, hogy két témában vizsgáljak meg adatokat, tapasztalatokat. Ez a két téma a munkavállalás és az egyetem kezdés volt külföldön. Ügyeltem arra, hogy ezekben a szektorokban, kisebb, de fontosabb témákat is feltárjak. Mint például a beilleszkedés „szabályait”, a nyelv, kultúra megismerését, a különböző tényezőket a munka és az egyetem alatt, a kulturális sokkot. Rátértem a külföldi beilleszkedés okaira, mint munka, mint egyetem terén, a motivációra, az előnyökre, amiket keresnek külföldön, az ingázás szabályait, illetve, hogy hogyan is tudjuk megtartani a magyar nyelvet. Ezekkel a kutatásokkal értettem meg igazán én is, amiket a fókuszcsoporthozokban és a mélyinterjúimban felhasználtam.

Az anyag és módszertan fejezet alatt, én először összeraktam 21 kérdést, amit a három interjúalanyomnak tettem fel, így ezzel kezdtem. Miután, még innen is megfelelően tájékozódtam és tanultam, utána gyűjtöttem össze a két fókuszcsoporthozomat. Szerettem volna egy olyan fókuszcsoporthozot, ami, az én korosztályom volt, illetve egyet, ahol fiatalabbak is részt tudnak venni. Az egyiket 5, a másikat 6 fővel készítettem, így nagyon élvezhető volt, hiszen több válasz is volt, amit fel tudtam használni.

Szakkdolgozatomban rendkívül sokat segítettek a szakirodalmak, internetről letöltött források, a fókuszcsoporthozos interjúm résztvevői, a mélyinterjú 3 alanya, illetve a szakkdolgozat konzulensem is. Ezzel is szeretném nekik megköszönni a munkát és a segítséget.

7. Irodalomjegyzék

- Beretka K.: Magasan képzett határon túli és diaszpóra magyarok migrációs útjai (2018). Letöltöttem 2024.06.12.
https://regio.tk.hu/wp-content/uploads/BERETKA_ET_ALI_2018_4_180_218.pdf
- Csontos O., Kóczyán B.: An analysis of the incomes and current personal transfers of hungarians living abroad (2017). Letöltöttem 2024.05.24.
<https://real.mtak.hu/146033/1/an-analysis-of-the-incomes-orsolya-csontos-balazs-koczian.pdf>
- Daria B., Adrian E. P.: The decision to study abroad at Hungarian university – What benefits international students are looking for (2023). Letöltöttem 2024.08.22.
https://real.mtak.hu/178610/1/12_107.pdf
- Fenyves V., Bács Z., Kovács B., Tarnóczy T., Nemeslaki A., Böcskei E.: Analysis of factors influencing foreign studies – strategic decisions – results of a hungarian survey (2019). Letöltöttem 2024.10.11.
https://dlwqtxts1xzle7.cloudfront.net/81102404/Analysis-of-factors-influencing-foreign-studies-1528-2651-22-5-452-libre.pdf?1645384932=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DAnalysis_of_Factors_Influencing_Foreign.pdf&Expires=1711037232&Signature=OUEAHKf0ghmqSc-pb~Dd~0urlE1z8TaPhePrPoukgVdieMPF6cDZ8-8cuFGvVNeJDdEFz2YWcpF8Z3qF2t8DO0DKBv1VZ3nk2Ie4mv58hnzkItVGxRbQwe8I9HA1177qLI39O86yCBkykKDKyN7fJFSIjrKkuaqd49dobHkabSyEAp6JHz8w1KV6t9er4ZLT0x1y~Qhab9Iw-WXAHU7kX7P3Be1M3-NrCxgRzyV4B2taPGDjgJDfJWnzjcCfqYiTCTPGgHwf9AZIfq15yRNhcmSxmCbAZxHQOoHpUpxl~jlDEsG6oioqPIZY6Ox~4PSOk5ozRlEF0fbmdgUZSo8w__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA
- Gödri I., Tóth P.P.: A szomszédos országokból Magyarországra irányuló bevándorlás az ezredfordulón (2005). Letöltöttem 2024.09.16.
<http://www.demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/kutatasijelentesek/article/download/389/147>
- Holló D.: Kulturális különbségek (2015). Letöltöttem 2024.10.13.
<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://ojs.elte.hu/modernnyelvok/article/download/1492/1270&ved=2ahUKEwjJ-Km0p4SJAxUfhP0HHVM7MvMQFnoECBQQAQ&usg=AOvVaw1uyh3406CnHMDZAgQpveF9>

- Horváth V.: Az Ausztriába irányuló munkavállalási célú migráció a Nyugat-Dunántúli régióban (2019). Letöltöttem 2024.09.21.
<https://ojs.ppke.hu/hisz/article/view/78/61>
- Huják J.: Study abroad program as tools of internationalization: Which factors influence hungarian business students to participate (2015). Letöltöttem 2024.10.17.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08975930.2014.956973>
- Józsa I.: A magyarok munkavállalási célú vándorlásának jellemzői az Európai Unión belül (2018). Letöltöttem 2024.05.28.
https://real-phd.mtak.hu/1491/2/jozsa_imola_tezis.pdf
- Józsa I.: Motivation and integration of hungarians working in London (2015)
[https://www.ltvk.lt/file/manual/Vadyba/Vadyba_2\(27\)2015.pdf#page=7](https://www.ltvk.lt/file/manual/Vadyba/Vadyba_2(27)2015.pdf#page=7)
- Kapitány B., Rohr A.: Kivándorlás Magyarországról: egy új becslési eljárás eredményei (2014). Letöltöttem 2024.06.19.
<http://www.demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/demografuskonyvtar/article/download/2608/2429>
- Keczer G.: A felsőoktatás nemzetköziesítésének kulturális dimenziói (2021). Letöltöttem 2024.08.13.
<https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/kapocs/article/view/39231>
- Kovács L., Kasza G.: Learning to integrate domestic and international students: the hungarian experience (2018). Letöltöttem 2024.09.29.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1210836.pdf>
- Ligeti A. S.: Magyarok az Egyesült Királyságban: egy korszak vége? (2023). Letöltöttem 2024.09.10.
<https://real.mtak.hu/176022/1/07-3463.pdf>
- Rudnák I., Garamvölgyi J.: Hungary's young, technically educated workforce engaged in working abroad (2016). Letöltöttem 2024.06.14.
<https://real.mtak.hu/33540/1/09.pdf>
- Schranz E.: Tehetségből kiváló, a külföldön munkát vállaló, fiatal diplomás nők életkezdési esélyei (2015). Letöltöttem 2024.10.15.
<https://ojs.lib.unideb.hu/kulonlegesbanasmod/article/view/9962/8877>
- Siskáné Szilasi B., Halász L., Gál-Szabó L.: A magyar fiatalok erősödő kivándorlási szándékának kiváltó okai és jellemzői (2017). Letöltöttem 2024.10.30.
<http://tet.rkk.hu/index.php/TeT/article/view/2885/5063>

- Szilágyi J., Szécsi T.: Why and How to Maintain the Hungarian language: Hungarian-American families views on heritage language practices (2020). Letöltöttem 2024.09.20.
https://brill.com/view/journals/hlj/17/1/article-p114_5.xml

8. Mellékletek

8.1 Mélyinterjú vázlata

- Melyik országba költöztél ki, és miért ide, mi vonzott ide, mi volt az oka?
- Milyen kihívásokkal szembesültél az országba való érkezéskor?
- A költözésnél miben segítettek a családok és barátok?
- Milyen kulturális különbségeket észleltél az otthoni és a külföldi közeg között?
- Hiányzik az otthoni közeg, és ha igen, miért is hiányzik, és ha nem, azt is válaszold meg, hogy mi az oka?
- Milyen módon kezelted az esetleges otthoni hiányérzetet vagy a szeparációt az otthoni környezettől?
- Milyen módon sikerült megtalálnod az egyensúlyt az otthoni hagyományok és a külföldi környezet között?
- Milyen módon érintette az otthoni szokások és életmód eltérése az életedet külföldön?
- Milyen volt az első benyomásod az új kultúráról és a helyi emberekről?
- Megtartottad-e a magyar szokásaidat, akár a főzés kultúrájában vagy valamilyen hagyományban?
- Hogyan segített a személyes vagy online közösségi háló a beilleszkedési folyamatban?
- Hogyan hatott a nyelvi készségeid fejlesztése a beilleszkedési folyamatodra?
- Milyen támogatást kaptál a helyi közösségektől a beilleszkedési folyamat során?
- Mennyire sikerült szociális kapcsolatokat kialakítanod az új környezetben?
- Hogyan értékeled azokat a kezdeményezéseket vagy programokat, amelyeket a befogadó országban a külföldi beilleszkedés támogatására hoztak létre?
- Milyen kulturális eseményekben vagy tevékenységekben vettél részt?
- Hogyan segítette ez a beilleszkedésedet?
- Milyen kihívásokat jelentett számodra az oktatási rendszerrel való megismerkedés külföldön?
- Milyen tanulságokat vontál le a külföldi beilleszkedési tapasztalataidból?

- Milyen tanácsokat adnál másoknak, akik hasonló külföldi beilleszkedési kihívásokkal szembesülnek?
- Az elmúlt évekből mit vontál le, szeretnél ott maradni az országban vagy visszajönnél Magyarországra?

8.2 Fókuszcsoporthoz interjú vázlata

- Milyen elhatározással mennél ki külföldre?
- Melyik országba gondolkodtál és miért?
- Hogyan készülnél fel a kulturális különbségekre?
- Hogyan készülnél fel a költözésre?
- Milyen módon tervezed megtartani az önazonosságod az új környezetben?
- Milyen hosszútávú célokat tűznél ki magadnak?
- Hogyan fogod kezelni az esetleges stresszt vagy nehézségeket?
- Milyen terveid vannak az otthoni és a külföldi élmények összekapcsolására?
- Hogyan tervezed ápolni vagy fejleszteni kapcsolataidat?
- Mit gondolsz pozitív vagy negatív a kiköltözés külföldre?

8.3 Interjúalanyok és fókuszcsoport résztvevői

Mélyinterjúalanyaim (holland, német, olasz):

Életkor	Nem	Foglalkozás
23 éves	Nő	Egyetemi hallgató
23 éves	Nő	Egyetemi hallgató
22 éves	Nő	Egyetemi hallgató

1. táblázat Mélyinterjú alanyok sajátosságai

Első fókuszcsoportos interjúalanyaim:

Életkor	Nem	Foglalkozás
20 éves	Nő	Egyetemi hallgató
23 éves	Férfi	Építkezési Műszakvezető
24 éves	Nő	Egyetemi hallgató
24 éves	Nő	Egyetemi hallgató
26 éves	Nő	Ügyfélszolgálatos
27 éves	Férfi	Mérnök

2. táblázat Első fókuszcsoportos alanyok sajátosságai

Második fókuszcsoportos interjúalanyaim:

Életkor	Nem	Foglalkozás
18 éves	Férfi	Gimnazista
18 éves	Nő	Gimnazista
18 éves	Nő	Gimnazista
19 éves	Nő	Gimnazista
20 éves	Férfi	Munkavállaló

3. táblázat Második fókuszcsoportos alanyok sajátosságai

9. Táblázatjegyzék

1. táblázat Mélyinterjú alanyok sajátosságai	51
2. táblázat Első fókuszcsoportos alanyok sajátosságai.....	52
3. táblázat Második fókuszcsoportos alanyok sajátosságai.....	52

10. Nyilatkozatok

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Dallos Dorina
A Hallgató Neptun kódja:	HSTUOZ
A dolgozat címe:	Beilleszkedés külföldön a munka és az egyetem világában
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	Agrár-és Élelmiszergazdasági intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Agrárlogisztika, Kereskedelem és Marketing Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: 2024. év 11. hó 4. nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

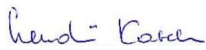
NYILATKOZAT

Dallos Dorina (hallgató Neptun azonosítója: HSTUOZ) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: KAposvár, 2024. 11. 04.

belső konzulens

¹ A megfelelő alá húzandó.

² A megfelelő alá húzandó.